

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Mgr. Petra Trojáková

Analýza podmínek pro pohybové činnosti v mateřských školách

Olomouc 2021

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miklánková Ludmila, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, pod odborným vedením doc. PhDr. Ludmily Miklánkové, Ph.D., uvedla jsem všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne:

.....

Vlastnoruční podpis

OBSAH

1. ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	5
2. POHYBOVÉ DOVEDNOSTÍ A SCHOPNOSTÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	5
3. POHYBOVÉ ČINNOSTI V PROSTŘEDÍ MŠ	9
4. PODMÍNKY MATEŘSKÝCH ŠKOL PRO POHYBOVÉ ČINNOSTI DĚTÍ	15
4.1 VNĚJŠÍ PODMÍNKY	17
4.2 VNITŘNÍ PODMÍNKY	21
4.2.1 ŠVP a zaměření MŠ	21
4.2.2 Prostory MŠ a materiální vybavení	24
4.2.3 Organizační možnosti	25
4.2.4 Zapojení do projektů a soutěží	29
4.2.5 Charakteristika pedagogického sboru	31
5. MOŽNÉ PŘEKÁŽKY A RIZIKA PRO REALIZACI POHYBOVÝCH AKTIVIT V MŠ	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
6. CÍLE, ÚKOLY A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
6.1 CÍL PRÁCE	35
6.2 ÚKOLY PRÁCE	35
6.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
7. METODIKA PRÁCE	36
7.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	38
7.1.1 Charakteristika podmínek MŠ Krčmaň	38
7.1.2 Charakteristika podmínek LMŠ Bažinka	42
7.1.3 Charakteristika podmínek Mezinárodní montessori MŠ Olomouc	45
8. VÝSLEDKY	49
8.1 SWOT ANALÝZY PODMÍNEK SLEDOVANÝCH MŠ	49
8.1.1 SWOT analýza podmínek MŠ KRČMAŇ	49
8.1.2 SWOT analýza podmínek LMŠ Bažinka	54
8.1.3 SWOT analýza podmínek Mezinárodní montessori MŠ Olomouc	59
8.1.4 Srovnání SWOT analýz	63
8.2 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	69
9. DISKUSE	73
10. ZÁVĚRY	75
11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
12. SOUHRN	81
13. SUMMARY	83
14. SEZNAM ZKRATEK	85
15. SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ	86
16. SEZNAM PŘÍLOH	87

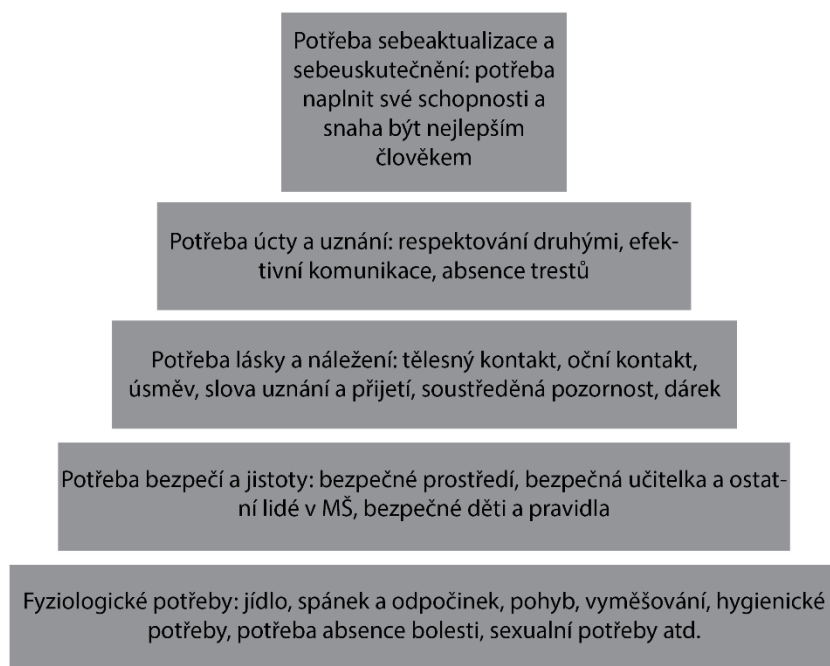
1. ÚVOD

Pohyb je důležitou součástí našeho života, předpokladem pro naše zdraví. Lze říci, že čím dříve si zdravé pohybové návyky a pozitivní vztah k pohybu vytvoříme, tím lépe. Pohybová aktivita dětí a mladistvých je v dnešním světě diskutovaným tématem, zejména v kontextu způsobu trávení volného času, který je často, na úkor pohybu, nahrazovaný jinými pasivními aktivitami. Ačkoliv je tělesná výchova součástí kurikul nejen základních, ale již mateřských škol, stále nemusí být rozvoj pohybových schopností a osvojování si základních pohybových dovedností dětí dostačující. Mateřské školy mohou do jisté míry částečně kompenzovat nedostatek pohybu dětí realizovaného mimo předškolní vzdělávání, ale nikdy jej nelze zcela nahradit. K tomu, aby byl potenciál pro pohybové činnosti v rámci předškolního vzdělávání maximálně využit, je třeba pro něj nastolit vhodné podmínky a respektovat vývojová specifika dětí. Některé podmínky je možné lehce ovlivnit a změnit, u jiných je proces náročnější (např. lokace). Požadované pohybové schopnosti a dovednosti předškolních dětí a způsob jejich rozvíjení (vzdělávací nabídka) nám předkládá Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Uvedené oblasti je možné v rámci předškolního vzdělávání vhodně podporovat a úroveň pohybových schopností u dětí zvyšovat. Výstupy vzdělávání a cíle stanové v RVP PV je však možné naplňovat pouze tehdy, pokud k tomu má mateřská škola patřičné možnosti. Každá mateřská škola je jiná, má jiné prostředky, zázemí, zaměření a tudíž také jiné podmínky pro pohybové činnosti. Právě zanalyzování odlišných podmínek pro pohybové činnosti dětí v mateřských školách je předmětem této bakalářské práce.

TEORETICKÁ ČÁST

2. POHYBOVÉ DOVEDNOSTI A SCHOPNOSTI DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Rozvíjení pohybových schopností dětí je nesmírně důležité již od nejútlejšího věku. Šimíčková-Čížková a kol. (2008) uvádí, že pohyb je nejpřirozenější potřebou dítěte v předškolním věku. Dle Svobodové a kol. (2010, s. 110) „*děti předškolního věku potřebují uspokojit ze svých biologických potřeb zejména potřebu bezpečí a jistoty, činnosti a pohybu*“. Dokonce již v Maslowově teorii lidských potřeb je pohyb jednou ze základních fyziologických potřeb člověka (Obrázek č. 1).

Obrázek č. 1 - Pyramida základních lidských potřeb dle A.H.Maslawa
(Svobodová a kol., 2010, s.72)

Proto nedostatečný pohybový rozvoj u dětí může vést nejen k menší obratnosti, či nadváze, ale současně může odstartovat další problémy jako je nízké sebevědomí; stud; pocit,

že něco nedokážu, díky kterým se děti mohou určitým sportovním aktivitám začít stranit a být i vyčleňováni z kolektivu. (Bednářová a Šmardová, 2015)

Na rozvoji pohybových schopností dětí v předškolním věku se podílí více činitelů – rodina, zájmové kroužky a v neposlední řadě také mateřské školy v rámci předškolního vzdělávání. Je nesmírně důležité, aby se, stejně jako v případě rozvíjení dalších oblastí všestranného vývoje dětí, tyto činitele vzájemně doplňovali. Každý dospělý, který se na rozvíjení pohybových schopností dětí podílí, je pro dítě určitým vzorem a sehrává důležitou roli. Svým působením může dospělý dítě vhodně podporovat, motivovat, pohybově rozvíjet, ale také se dopouštět určitých chyb. Například nerespektováním individuálních možností dítěte na něj klást velké nároky a vyvolat v něm negativní pocit spojený s pohybovými činnostmi i do budoucna.

Před začátkem působení na dětské vzdělávání, nejen v tělesné oblasti, je proto nutné znát zákonitosti vývojové psychologie, aby bylo možné úspěšně dosáhnout požadovaných výsledků. Při stanovování vzdělávacích cílů v oblasti rozvoje pohybových schopností, je třeba vždy zohlednit, jakých pohybových schopností a dovedností jsou děti v určitém věku schopny vývojově dosáhnout.

Dle vývojové psychologie je dítě předškolního věku schopno běhat bez pádu, zvládat chůzi z a do schodů, skákat, přelézat a přeskočit nízkou překážku, běhat v různém i nerovném terénu, házet míč, ovládat stoj na jedné noze, jízdu na odrážedle (Langmeier a Krejčířová, 2006). Kučera a kol. (2011, s.14) doplňují uvedenou charakteristiku o zjištění, že při stání na jedné noze děti vydrží maximálně 5 sekund; v jedné ose dokáží přejít například lano, čáru; chůzí se střídáním nohou zvládají přejít s udržováním rovnováhy kladinu, či jinou překážku. Skoky blíže specifikují autoři jako schopnost dětí vyskočit, skočit přes překážku a do dálky. Vzhledem k postupnému vývoji vaziv, kostí a svalstva se v tomto věku nedoporučují skoky a dopady z větší výšky. Během předškolního období dítě neustále zdokonaluje svoji rychlost, hbitost, obratnost, přesnost a celkovou koordinaci svých pohybů, jednotlivé pohyby a cviky si postupně automatizuje. Díky rychlému růstu dochází u dětí k zeštíhlení postavy a ke změně jejich tělesných propozic, růstu trupu i končetin (Šimíčková-Čížková a kol., 2008).

Dosahování těchto jednotlivých schopností nelze zobecnit a říci, že všechny děti v daném věku zvládnou vše, co by dle vývojové psychologie zvládnout měly a mohly. Každé dítě k určitým dovednostem a schopnostem dospěje svým vlastním tempem, tedy s ohledem na své individuální možnosti. Děti stejného věku mohou tedy dosahovat různé úrovně nejen

pohybového vývoje. Problematickým se také může stát samotné vymezení pojmu předškolní věk, zatímco někteří autoři takto označují období od 3 do 6 let, setkáváme se také s užším vymezením pouze předškolního věku na rozmezí 5-6 let. Zatímco období od 1 do 3 let je označováno jako období batolecí, či rané dětství. V kontextu předškolního vzdělávání jako předškolní období bylo označováno období od 3 let (zpravidla věk nástupu do mateřské školy) do nástupu do školy základní. Současné školství v České republice nicméně přijímá do předškolního vzdělávání již děti dvouleté, které s sebou nesou svá vývojová specifika (typická pro batolecí období), která se od vývojových specifik dětí předškolního věku (myšleno od 3 let do nástupu do školy liší). Často se tedy v pedagogické praxi setkáváme s věkově heterogenními třídami ve věkovém rozmezí 2-6 (případně 7 let), jejichž zájmy, přání a potřeby se odlišují a je velmi složité nastolit podmínky a zohlednit zájmy a potřeby všech věkových skupin třídy. Děti dvouleté víc, než cokoli vyžadují prozkoumávání okolí a spoustu pohybu, ale také častý emoční kontakt. Dochází u nich k seznamování se s okolím a propojení senzomotorického a pohybového vnímání. Jejich koordinace není ještě zcela zvládnutá, dítě se již vyhne překážce, jde pozpátku, válí sudy, kutálí či chytne míč, při chůzi je patrné rozkročení nohou a vypouklé břicho (Grůzová a Syslová, 2015). Uvedenou charakteristiku pohybových schopností a dovedností dětí do tří let doplňují Šimíčková-Čížková a kol., (2008) a Langmeier a Krejčířová (2006) a uvádí, že se dětem v daném věku chodí špatně po schodech, do a z kopce, problematický je rovněž stoj na jedné noze. Zpravidla také ujdou kratší vzdálenosti, rychleji se unaví. Často manipulují s předměty. Hlavními zájmy batolecího období je osvojení řeči, motorická činnost, rozšiřování sociálních vazeb, období sebeuvědomování (Grůzová a Syslová, 2015). Zatímco předškolní období je období hry, dochází k tělesnému i psychickému rozvoji jedince.

Z předchozího textu vyplývá, že při rozvíjení pohybových schopností u dětí v předškolním věku je nutné (podobně jako ve všech oblastech všestranného rozvoje dětí) dodržovat principy předškolního vzdělávání, kterými jsou (Bednářová a Šmardová, 2011, s.10): akceptace přirozených vývojových specifik dětí předškolního věku.; umožnění rozvoje a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a vytváření předpokladů pro pokračování vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a umožňováno tak každému dítěti dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, k optimální úrovni osobního rozvoje a učení.

Rozvíjení pohybových schopností u dětí neprobíhá odděleně, jednostranně, ale jelikož je v předškolní výchově snaha o komplexní rozvíjení jedince, aktivity cílené na rozvoj pohybových schopností a podněcující osvojování pohybových dovedností mají různý přesah do dalších oblastí rozvoje jedince. Během pohybových aktivit dochází například i k rozvoji sociálních schopností jako je schopnost spolupráce, osobnímu rozvoji – uznání prohry, motivace, poznání vlastních silných a slabých stránek, překonání strachu, odhodlání a překonání sám sebe, k rozvoji sebeobsluhy – samostatné oblékání, zvolení vhodného oděvu dle počasí. Grundler a Schafer (2010) uvádí zajímavý příklad, jak dle autorek sportovní aktivity a hraní na venkovních zahradách a hřištích a vhodné prostředí pro sport a hru mohou ovlivnit sociální učení a vztahy dětí. Autorky se domnívají, že postupem času se vytrácí přirozené sociální vazby a styky dětí, které dříve byly realizovány v rodině s více sourozenci, případně si děti hrály ve skupinách venku, na hřištích. S proměnou doby se mění obraz tradiční rodiny, způsob trávení volného času dětí i prostředí, v němž vyrůstají. Sociální vazby a kontakty je možné znovu obnovovat herním prostředím pro sport i volný čas a herními prvky například společnými skluzavkami, houpačkami a dalším zázemím a místy pro setkávání dětí.

3. POHYBOVÉ ČINNOSTI V PROSTŘEDÍ MŠ

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, na rozvoji pohybových schopností předškolních dětí se podílí více činitelů. Z hlediska zaměření bakalářské práce se tato kapitola věnuje pohybovým činnostem pouze v prostředí mateřských škol.

Dle Svobodové a kol. (2010, s. 18) je úkolem institucionalizovaného předškolního vzdělávání „*doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatečným množstvím mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení*“. Stěžejním dokumentem pro předškolní vzdělávání v České republice je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV), podle kterého je úkolem předškolního vzdělávání mj. podporovat tělesný rozvoj a zdraví dětí. Pohybové schopnosti a dovednosti a jejich rozvoj v RVP PV pokrývá oblast Dítě a jeho tělo (tzv. biologická oblast). V rámci této oblasti se má podle Splavcové a Vatalové (2018) pedagog při výchovně-vzdělávacím procesu zaměřovat na fyzické zdraví a pohodu dětí, rozvíjet jejich pohybové schopnosti a tělesnou zdatnost, podporovat zdravý vývoj a růst dětí a přispívat k celkové spokojenosti a vyrovnanosti jedince.

RVP PV v oblasti Dítě a jeho tělo (stejně jako v každé z dalších pěti vzdělávacích oblastí) definuje vzdělávací nabídku (Tabulka č.1), tedy seznam aktivit a činností, které učitel dětem nabízí a prostřednictvím kterých rozvíjí pohybové schopnosti a směřuje k požadovaným cílům v oblasti tělesného rozvoje. Konkrétní požadované dovednosti a schopnosti, které mají děti díky osvojování pohybové gramotnosti na konci předškolního období zvládat, jsou v RVP PV uváděny formou očekávaných výstupů. Pedagog MŠ může využít pestrých a rozmanitých aktivit pro dosahování cílů, přičemž každá z nich je vhodná k jiné příležitosti (například relaxace, naučení nového cviku, rozcvičení, zklidnění aj.) či pohybové činnosti (běh, hod míčem, statické cviky), kterou chceme rozvíjet.

Jedná se o následující nabídku aktivit:

Vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo	
Vzdělávací nabídka	Vzdělávací cíle
1.lokomoční pohybové činnosti	1.uvědomění si vlastního těla vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu
2.manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami	2.rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
3.zdravotně zaměřené činnosti	3.rozvoj a užívání všech smyslů
4.hudební a hudebně pohybové hry a činnosti	4.rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
5.činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí	5.osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
6.příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví	6.osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
7.činnosti relaxační a odpočinkové,	7.osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
8. smyslové a psychomotorické hry	
9.konstruktivní a grafické činnosti	
10. jednoduché sebeobslužní a pracovní činnosti	

Tabulka č.1 – Vzdělávací nabídka a vzdělávací cíle pro oblast Dítě a jeho tělo
(Splavcová; Vatalová, 2018, s.15)

Jako lokomoční pohybové aktivity označujeme ty, při kterých dochází k přesunu z daného místa. Pro prostředí mateřské školy jsou typické poskoky, běhání, chůze (i po různém terénu, v různých rovinách, po lavičce, čáře z lana aj.), lezení a šplhání (po žebřinách, lanových překážkách, šikmé roviny a plochy, úchyty na lezeckých stěnách apod.). Druhou velkou skupinou aktivit jsou úkony nelokomoční, při jejichž provádění setrváváme na jednom místě (jedná se o různé úklony, kruhy končetinami, hmity), sloužící k protažení či posílení jednotlivých částí těla.

Děti se prostřednictvím pohybových aktivit také učí prakticky využívat různé pomůcky, předměty a náčiní a samostatně s nimi manipulovat. V prostředí mateřské školy se jedná například o hry s míčem, využívání odrazedel, švihadel, lan, obručí, kuželů, stuh. S dopomocí pedagoga se děti učí cvičit na větším sportovním náčiní jako žebřinách, švédských bednách, průlezkách, lavičkách.

Ne všechny aktivity jsou stejně fyzicky náročné, některé vyžadují více sil a fyzického úsilí, jiné jsou spíše klidnějšího až odpočinkového charakteru. Takováto cvičení označujeme jako zdravotní cviky – sloužící k prevenci úrazů, protažení, k nachystání těla na náročnější činnost či naopak na zklidnění po rušnější části. Charakter cvičení je zaměřen na vyrovnaní svalových disbalancí, stabilitu, přináší uvolnění a protažení. Do prostředí MŠ je vhodné zařazovat také dechová a relaxační cvičení, která je možné doplnit hudbou či například prvky jógy. Právě jóga v prostředí mateřských škol narůstá na popularitě. U praktikování jógy u malých dětí se zapojují cviky bez výdrží a krajních poloh, bez delšího působí na jednotlivé části těla, záklonů, roznožení, dopadů, silového posilování (Pastucha, 2011). Cvičení musí být motivační a pokud se nejedná o relaxační jógu, tak i dynamické s prvky hry. Názvy poloh by měly být zajímavé a blízké dětskému světu. Děti se přirozenou cestou uvolní, zklidní, navodí tělesný i psychický klid.

Hudbu je v mateřské škole vhodné s pohybovými aktivitami propojovat. Lze ji využít pro tanec, hudební a hudebně pohybové hry. Děti se učí improvizovat, poznávat své pohyby a současně se učí vnímat a dodržovat rytmus. Hudbou lze udržovat tempo, udávat například rychlost pomocí hlasitosti, využít ji jako zátiší pro klidové cvičení.

V mateřské škole se realizují i další pohybové činnosti, jejichž příkladem jsou pohybové a sportovní hry, míčové hry, základy gymnastiky atd. V prostředí mateřských škol se setkáváme například s poznáváním hokeje, turistiky, in-line bruslení, plavání či lyžování a dalších specializovaných sportovních aktivit, které vycházejí z profilace školy, spolupráce MŠ s okolím a také například ze zájmů pedagogů. Tyto sportovní činnosti jsou v RVP PV a vzdělávací nabídce označovány jako jiné sportovní činnosti. Kučera a kol. (2011) upozorňuje, že by měly být do tělesné výchovy předškolních dětí zařazovány pouze prvky těchto specializovaných sportů, při zachování všestranného pohybového rozvoje, jelikož děti nejsou připraveny na jednostranné zatěžování. Za vhodné označuje začleňování prvků z plavání ve formě komplexního předplaveckého výcviku podporujícího správné držení těla, dýchání a posilování svalstva. Základy lyžování a bruslení jsou u dětí předškolního věku také možné, ale později. Jako vhodné označuje všestranné aktivity se sníženým gravitačním působením, hry s míčem.

Tělesná výchova v předškolním vzdělávání vede děti mj. i k poznávání těla, jeho částí, poznávání sám sebe a svých možností. Vede děti k hodnotám jako je oceňování a ochrana zdraví, zdravý životní styl (může zahrnovat i stravování) a v jeho rámci vytváření zdravých

návyků. Mezi vzdělávacími cíli nalezneme i rozvoj jemné motoriky, který je s celkovým tělesným rozvojem a růstem úzce propojen a vzájemně se podmiňují. Proto je třeba i činností směřujícím k podpoře jemné motoriky věnovat patřičnou pozornost (jedná se o různé psaní, kreslení, uvolňování zápěstí, navlékání, modelování a jiné). V neposlední řadě jsou do této oblasti řazeny činnosti sebeobslužné a činnosti týkající se bezpečnosti při pohybu a tělesných aktivitách.

K tělesnému rozvoji v rámci předškolního vzdělávání může docházet prostřednictvím řízené i spontánní činnosti dětí v průběhu celého dne, přičemž by děti neměly být přetěžovány a v organizaci dne by měly být vyváženy méně a více náročné činnosti. V současné době roste důraz kladený na dostatek prostoru pro volnou spontánní hru v prostředí mateřské školy. Před nástupem dítěte do mateřské školy byla spontánní hra každodenní součástí dětského života, právě až v jejím prostředí se dítě často setkává s další formou poznávání prostřednictvím řízených aktivit, které mu mohou na určité volnosti a samostatnosti ubírat. Jelikož dítě v mateřské škole tráví většinu dne, je více než potřebné, aby se zde prostor pro volnou hru za dodržení určitých pravidel vyskytoval. Spontánní pohybová činnost odráží aktuální potřeby dítěte a sama umožňuje dítěti se pohybově rozvíjet (Pastucha, 2011). Ve většině případů nese spontánní hra následující charakteristiky: řídí se vnitřním prožitkem a dochází k relativně rychlému střídání vyšší aktivity a odpočinku (Kučera a kol., 2011). O důležitosti spontánní hry v prostředí mateřské školy hovoří i Miklánková (2009) a doplňuje, že dítě je samo schopné si určit požadovanou zátěž a prostor k odpočinku. S podobným přístupem se v problematice vyváženosti spontánní a řízené aktivity a rovněž aktivity a odpočinku v prostředí mateřské školy setkáváme i u jiných autorů, tedy s názorem, že rozhodnutí, kdy a jak odpočívat ponecháme na dítěti. Dítě má určitý počáteční pud sebezáchovy, který například snižuje riziko vzniku úrazu (s ohledem na rozvinutí jeho kognitivních možností), stejně tak dokáže projevit kdy je unavené, případně kdy pro něj daný podnět není dále zajímavý. Dle Sigmunda a Sigmundové (2011) by dítě mělo denně provádět alespoň 60 minut řízené aktivity a 60 minut aktivit neorganizovaných. Různý prostor pro řízené a spontánní činnosti v mateřských školách může být závislý například na organizaci dne, či na pedagogických přístupech.

Vzdělávací nabídka (Tabulka č.1) pedagogovi napomáhá volit vhodné metody a formy výuky. Příkladem metod výuky a forem učení při rozvíjení pohybových schopností a zdokonalování dovedností v mateřské škole mohou být kooperativní a skupinové hry, individuální nácvik, nápodoba aj. (Šmelová a kol., 2018). Vzdělávací nabídka s využitím

vhodných metod a forem učení je prostředkem k dosažení požadovaného vzdělávacího cíle (Tabulka č.1). V současné době se stává populární tzv. prožitkové a pragmatické učení a objevují se další netradiční pedagogické metody a přístupy. Můžeme se v některých přístupech setkávat i s prvky tzv. kreativně orientovaného přístupu ve vzdělávání. Dle Svozila a kol. (1998) toto učení respektuje individuální přístup a tempo učení každého dítěte, dává možnosti vlastního rozhodování. Děti se tak učí překonávat překážky samostatně a odnášet si z dané situace určité ponaučení. Dítě pomocí zařazování problémových situací (věku přiměřených) a postupným dosahováním dílčích cílů dělá pokroky. Kreativní učení bývá označováno jako náročné a zpravidla užívané pro starší děti, někdy je jej potřebné podpořit vedením učitele či průvodce. Nicméně určité prvky tohoto přístupu nalezneme například v lesních mateřských školách, poznávání vlastní zkušeností i v Montessori přístupech a bezpochybně je aplikovatelné na oblast zdokonalování pohybových schopností a dovedností, poznávání vlastního těla, svých možností, zdolávání překážek, procvičování schopnosti riskovat a mít z prováděné pohybové aktivity uspokojení.

Vzdělávací nabídka, formy, organizace a metody práce jsou nezbytným předpokladem pro dosažení požadovaného cíle. Samotné kurikulární vymezení vzdělávacích cílů a vzdělávací nabídky je v oblasti tělesného rozvoje dětí v prostředí mateřské školy důležité. Pouze samotné teoretické vymezení cílů a nabídky činností však není pro efektivitu v dosahování výsledků v praxi dostačující. Dle Bokůvky, J. (1989, s.23) pohybový výkon u dětí závisí na 3 činitelích:

- Pohybové předpoklady
- Motivace
- Podmínky vnější i vnitřní

Pohybové předpoklady jsou do jisté míry určené předem, ale právě s využitím těchto předpokladů (a hlavně s jejich seznámením se) lze úroveň pohybových dovedností a schopností u každého dítěte zlepšovat. Částečně se dané problematice věnovala druhá kapitola s východisky z vývojové psychologie. Činitelem, se kterým se v prostředí mateřské školy dá krásně pracovat, je motivace. Děti budou mít určitou svoji vnitřní motivaci, zda-li dané aktivity a činnosti budou chtít dělat či ne, ale obrovský prostor se zde otevírá pedagogům a jejich umění. I sebevíce pohybově nadané dítě by bez motivace těžko svůj potenciál plně využilo. Pedagog jako motivační rámec může využívat příběhy, pohádky, námětové a tematické hry. Například čaroděj začaroval děti a tak se pohybujeme jako zvířátka-běh, skoky, aj. Dalším prvkem

motivace je bezesporu podpora pedagoga, pochvala, jeho vlastní provedení a nápodoba aktivit. Motivační jsou i netradiční sporty či pomůcky – například pohybové hry venku, v přírodě, s přírodními rekvizitami. Vhodnými prvky jsou vzájemná pomoc a spolupráce dětí při sportovních činnostech na úkor soutěživosti a porovnávání výkonů.

Klíčové pro bakalářskou práci budou podmínky jednotlivých mateřských škol umožňujících rozvoj pohybových schopností a zlepšování dovedností v reálném prostředí.

4. PODMÍNKY MATEŘSKÝCH ŠKOL PRO POHYBOVÉ ČINNOSTI DĚTÍ

S vlivem podmínek na výchovně vzdělávací proces v oblasti tělesného rozvoje, který uvádí Bokůvka (1989), souhlasí i Frömel (1988), ale současně uvádí, že samotné podmínky výchovně vzdělávací proces zcela primárně nepodmiňují, ani nepozměňují jeho záměry a cíle, pouze mohou mít dopad na úroveň dosahovaných výsledků. Následující text se proto právě těmito podmínkám, jejich vymezení a bližší charakteristice věnuje. V didaktice tělesné výchovy mohou podmínky hrát větší roli než například v jiných vzdělávacích oblastech (Frömel, 1988, s. 10). Pro vzbuzení zájmu o sportovní a pohybové aktivity u dětí a vytvoření základů pro kladný vztah k nim i do dalších let, je nutné vytvářet nabídku pohybových aktivit, která je předkládána ve vhodné míře, náročnosti a podnětném neohrožujícím prostředí (Kučera a kol., 2011).

RVP PV (2018) uvádí, že podmínky předškolního vzdělávání mají odpovídat vývojovým specifickým a potřebám dětí. Tato charakteristika podmínek předškolního vzdělávání platí jak obecně, tak ji lze v užším pojetí aplikovat na oblast tělesného rozvoje dětí, poněvadž i zde je nesmírně nutné respektovat vývojová specifika dětí. Vývojové zvláštnosti předškolních dětí a jejich individuální potřeby však nebudou jediným faktorem podmiňujícím rozvoj pohybových schopností v prostředí mateřské školy.

Prostředí mateřské školy by mělo být pro děti podnětné, motivující, nabízející širokou nabídku aktivit, pomůcek, zajišťovat bezpečí a v neposlední řadě příjemnou atmosféru. Tyto požadavky na vhodné prostředí lze aplikovat i na oblast pohybových aktivit. Samozřejmostí je prostředí podléhající všem platným legislativním normám, zejména bezpečnostním a hygienickým. Je patrné, že v mateřské škole s dostatečným technickým vybavením, vhodnými prostory, motivací dětí i pedagogů, tedy podnětným prostředím pro rozvoj pohybových aktivit (a ideálně jejich rozvíjení formou hry a zážitku), se bude na realizaci pohybových aktivit pracovat lépe než v mateřské škole, která toto zázemí nemá. Vzdělávání v oblasti tělesného rozvoje bude tedy záviset na vytvoření vhodných podmínek v rámci každé mateřské školy. Jelikož je každá mateřská škola jiná svým prostředím, zaměřením, organizací, lze předpokládat, že bude mít i odlišné podmínky pro pohybové činnosti dětí. Speciální podmínky musí být splňovány rovněž v případě přítomnosti dvouletých dětí. (Tabulka č.2) přináší souhrn podmínek, na nichž dle autorky rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností

předškolních dětí v prostředí mateřských škol závisí. Podmínky jsou pro zjednodušení rozděleny na vnější (ty, které ovlivňují mateřskou školu externě) a vnitřní (vycházející z dění uvnitř mateřské školy).

VNITŘNÍ	VNĚJŠÍ
○ Prostory MŠ ○ Technické vybavení, náčiní, pomůcky ○ Zaměření a cíle MŠ (ŠVP) ○ Organizační možnosti ○ Projekty, soutěže ○ Pedagogický sbor (klíma MŠ, osobnosti pedagogů)	○ Lokace MŠ ○ Vnější zázemí u MŠ (vlastní zahrada, hřiště) ○ Legislativa a finance

Tabulka č.2 - Podmínky mateřských škol pro pohybové činnosti dětí

Zdroj: vlastní zpracování

Podmínky jsou děleny na vnitřní a vnější z pohledu jednotlivé mateřské školy a jejich možností pro pohybové činnosti. Můžeme se setkat i s jiným dělením podmínek na vnitřní a vnější podmínky ovlivňující rozvoj pohybových schopností, které jsou definovány z pohledu vlivu na jednotlivého žáka. Takové dělení uvádí Frömel (1988), který vnitřní podmínky chápe v užším slova smyslu jako vnitřní rozpoložení dítěte, zejména jeho psychický stav, únavu, motivaci, individuální možnosti, které budou jeho fyzické výkony ovlivňovat a jako vnější všechny ostatní faktory působící mimo daného jedince.

4.1 Vnější podmínky

Jednou z vnějších podmínek je lokace MŠ. Situovanost mateřské školy je důležitá v tom ohledu, zda-li se v jejím okolí nachází vhodné prostranství pro sportovní aktivity venku jako jsou louky, pole, dětská hřiště. Dále je nutné posoudit vhodnost a bezpečnost okolí mateřské školy pro vycházky venku (přítomnost chodníků, železniční přejezdy, hlavní silnice). Pokud tyto podmínky nejsou vyhovující, může být mateřská škola, kvůli bezpečnostním rizikům či nevhodné lokaci, limitována pobytem pouze na školní zahradě, či hřišti, pokud tyto k mateřské škole náleží.

Z hlediska geografické lokace je třeba rozlišovat školy umístěné na vesnici a školy v městské zástavbě, zatímco školy vesnické mívají zpravidla blízko přírodní plochy, využívají pohybu v různém terénu, což lze považovat jako výhodu, se mohou potýkat s překážkami jako např. nevybudovanými chodníky bránícími bezpečnému pohybu v okolí MŠ aj. Školy umístěné ve městě mohou být ve využití svého okolí pro sportovní činnost lehce znevýhodňovány městskou zástavbou a infrastrukturou, ale ani tohle není pravidlem. Naopak mohou využívat parky či dětská hřiště v blízkém okolí.

Jako blízké vnější zázemí lze označit hřiště či zahradu přilehlou k MŠ, přičemž „*každá mateřská škola by dle legislativy měla mít svoji zahradu či hřiště, která na ni bezprostředně navazuje*“ (RVP PV,s.31). Pokud tomu tak však z rozličných důvodů není, volí mateřská škola z dostupných alternativních možností v blízkém okolí (již zmíněná hřiště, parky...). Školní zahrada i hřiště poskytují velké možnosti pro pohybové činnosti při volné hře – běhání, skákání, chůzi, míčových a pohybových hrách; i při řízených a skupinových aktivitách. Dle vyhlášky č. 410/2005 Sb. *O hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých* musí být venkovní prostory pro volný pohyb dětí dostatečně velké. Bezpečným a dostatečným prostorem nezastavěné plochy je uváděn údaj 4 m² na jedno dítě. Venkovní prostory poskytují sportovní vyžití během celého roku, kromě volných her lze zařadit různé tematické aktivity – olympiády, opičí dráhy, skákání v pytli, skákací panák, hod na cíl. V zimním období koulování, bobování, zimní olympiády aj. Řadu sportovních aktivit, vhodných pro vnitřní prostory, lze lehce přenést i do školních zahrad a hřišť. Během pohybových aktivit je však nutné vždy pečlivě stanovit pravidla a dodržovat bezpečnost, přičemž přilehlý pozemek by měl být dle uvedené vyhlášky řádně oplocen.

Školní hřiště (Obrázek č. 2) či zahrada „jsou vybavené tak, aby umožňovaly dětem rozmanité pohybové a další aktivity“ (RVP PV, s. 33). Zpravidla disponují herními prvky, které jsou odlišeny dle určeného věku, materiálem, z něž jsou vyrobeny (kovové, dřevěné, lanové) a také zaměřením svého využití (prolézačky, skluzavky, žebříky, lanové překážky, pevné vs. pohyblivé chodníky na stabilitu aj. silové, balanční, rychlostní prvky...).

Obrázek č.2 - Školní hřiště s ukázkou herních prvků v MŠ Podléšková Praha. Foto Hřiště rej her, s.r.o, 2021. Dostupné z: https://www.hristerejher.cz/reference/ceska-republika/praha10_mspodleskova

K sportovnímu vyžití na školních zahradách a hřištích slouží například tyto herní prvky:

- zvlněný terén
- pohyblivý můstek
- doskočiště pro skok daleký
- stěna s výřezy a lezeckými chyty
- šplhací sestavy-hrazdy lana, žebříky, síť
- houpáčky
  - vahadlové houpáčky
  - pružinové houpáčky
  - řetězové houpáčky

- houpadla
- skluzavky
- kolotoče
- prolézačky
- balanční prvky
- lanové prvky
- prvky do svahu
- umělé povrchy pro míčové hry, odrážedla

Všechny herní prvky musí odpovídat bezpečnostním normám a musí na nich být pravidelně prováděna revize. Každé herní prvky jsou určeny pro určitý věk, speciální požadavky jsou kladeny na herní prvky pro děti dvouleté. Pro dvouleté děti jsou vhodná některá houpadla, plochy s vhodným terénem pro odrážedla. Kontrola bezpečnosti hřišť u nás vyplývá z legislativních požadavků a navazujících norem, které předpokládají její třístupňový průběh (1. běžná – provádí učitelky, 2. provozní – provádí poučený, kvalifikovaný pracovník a 3. roční kontrola) (Grundler a Schafer, 2010, s.80). Jedná se o zákon č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění posledních předpisů, zákon č.22/1997 sb., o technických požadavcích na výrobky ve znění posledních předpisů. K zařízením dětských hřišť se vztahuje nařízení vlády 173/1997 Sb., v platném znění, které povinnost certifikovat herní prvky jednoznačně ukládá. V současné době jsou platné technické normy ČSN EN 1176 a ČSN EN 1177. Vyhláška č. 135/2004 Sb. obsahuje požadované minimální rozměry nezastavěné plochy pozemku u školských zařízení a minimální rozměry dětských a sportovních hřišť.

Školní hřiště se od školní zahrady odlišují svými vlastnostmi zejména povrchem, často se jedná o pevný povrch (beton, písek, dnes častější bezpečnostní protipádové povrchy – např. litý polyuretan, gumové dlaždice aj.), vhodný například i pro různá odrážedla. Zatímco školní zahrady (Obrázek č. 3) často disponují převážně přírodními prvky, povrch je hlinitý či travnatý, objevuje se sypaný štěrk, kůra či písek a bývají více prostorově členité (různé kopečky aj.).

Obrázek č.3 - Školní zahrada MŠ Mukařov s členitým terénem a přírodními herními prvky.

Foto MŠ Mukařov, 2021. Dostupné z: <https://www.mukarov.cz/zivot-v-obci/akce-obce/nova-zahrada-ms>

Školní zahrady, v dnešní době stále více ekologicky zaměřené, jako herní prvky využívají svůj terén a přírodní materiál. Právě díky využití terénu se jinak běžné plochy dětských hřišť stávají pro děti pestřejší a zajímavější, nabízí nové podněty k pohybovým aktivitám. Děti mohou využívat různých zvlnění terénu, překážek a vymýšlet další nové pohybové hry a činnosti dle své fantazie. Dle Grundler a Schafer (2010) dětská hřiště, která běžně známe s jejich herními prvky za chvíli děti mohou omrzet z toho důvodu, že herní prvky jsou jednostranně zaměřeny. Běžná hřiště je proto vhodné obohacovat o přírodní prvky, které dětem nabízí další pestrou nabídku podnětů ke sportovním činnostem. Potřeba vhodného, dostatečného a bezpečného prostředí pro pohybové aktivity jak v okolí MŠ, tak v prostoru, kde děti vyrůstají, společně s faktem, že v současnosti děti tráví stále méně volného času venku, ať už vlivem životního stylu, měnící se zástavby a mizejícího prostoru pro volnou hru dětí, vede k trendu toto zázemí stále více tvořit v prostředí MŠ a docílit podpory pohybu u dětí tímto přirozeným prostředím.

Vedle klasických hřišť či ryze přírodních zahrad, se často jedná o kombinaci obou (Obrázek č. 4) - například přírodní zahrada obsahující chodníčky pro odraždla (prvky hřiště, kombinace povrchů).

Obrázek č. 4 - Zahrada MŠ v Kolodějích. Foto Andrea Lhotáková.

4.2 Vnitřní podmínky

Podkapitola se zabývá podmínkami vnitřními z pohledu fungování MŠ. Jedná se o zaměření MŠ a její ŠVP, vnitřní prostředí a materiální zajištění pro sportovní činnost, organizační možnosti, režim dne a prostor pro pohybovou činnost, nadstandartní činnosti pro podporu pohybových schopností jako jsou projekty, osobnost a zaměření pedagogů. Dle Frömela (1988) lze tyto podmínky nazývat také institucionální či pracovní.

4.2.1 ŠVP a zaměření MŠ

Jak již bylo v předešlém textu zmíněno, každá mateřská škola je trochu jiná, ať už lokalitou, řízením, zázemím, finančními prostředky, kterými disponuje, či je od sebe vzájemně odlišují i další proměnné. Spojujícím článkem všech mateřských škol a zajišťujícím rámcem pro jednotné předškolní vzdělávání se stal Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Aby však mohla každá mateřská škola maximálně efektivně poskytovat vzdělávání dle svých možností, vytváří si v souladu s RVP PV svůj vlastní školní vzdělávací program (ŠVP) lépe respektující konkrétní nejen lokální podmínky dané mateřské školy. ŠVP

je otevřeným dokumentem, který školy mohou svobodně doplňovat a upravovat dle svých konkrétních podmínek.

ŠVP obsahuje vizi a filosofii MŠ, její dlouhodobé cíle. Může se právě zde profilovat například vize, že běžná mateřská škola bude sportovně založena, bude dbát na rozvoj pohybových schopností dětí a např. zdravý životní styl. Příkladem je záměr vzdělávání sportovní MŠ Školička SPORTÍK:

„Protože pohyb je jedním ze základních projevů člověka, využíváme pestrost cvičení základních pohybových dovedností, které by měly zvládnout děti nejmladší věkové kategorie a prostředky, pomocí kterých jednotlivé dovednosti učíme. Osvojováním rozmanitých cvičení, her, pohybových aktivit a manipulací s pomůckami, nářadím a náčiním vedeme děti k pravidelnému cvičení a sportování. Hravým, motivujícím a zdravým způsobem na základě lidské přirozenosti jako pohyb sám o sobě je, směřujeme všechny děti k osobní pohodě, zdraví a spokojenosti s ohledem na jejich individualitu.“ (Školička SPORTÍK, 2021)

Ve snaze podporovat pohybové aktivity v mateřských školách bude záležet nejen na sestavení vhodného ŠVP, ale impuls a požadavek na rozvíjení pohybových schopností může přicházet i z řad rodičů, na jejichž přání může mateřská škola reagovat dle svých možností. V rámci mateřských škol dochází k otevírání sportovních tříd a oddělení či vznikají celé mateřské školy se sportovním zaměřením. Zřízení sportovních tříd či oddělení může mít motivační dopad na další rozvoj pohybových aktivit i v rámci celé instituce, například díky sdílení zkušeností mezi pedagogy, pořízení pomůcek, finančních prostředků na vybavení aj.

Vedle mateřských škol klasického zaměření a škol sportovního charakteru mohou být svojí profilací z hlediska podpory pohybových aktivit zajímavé také lesní školky a lesní kluby, kde děti tráví pohybem a pobytem venku většinu času. Tento koncept alternativních mateřských škol je široce rozšířen zejména ve Skandinávii, Irsku, Německu. V České republice postupně začaly vznikat lesní kluby a skupiny, které od roku 2011 zaštiťuje Asociace lesních mateřských škol. Lesní mateřské školy (LMŠ), zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení, fungují od roku 2016, nyní jich nalezneme téměř 200, jsou státem uznávaným poskytovatelem předškolního vzdělávání, dostávají finanční podporu, podléhají České školní inspekci a Krajské hygienické stanici (ALMŠ, 2021). Principem vzdělávání je každodenní celoroční kontakt s přírodou a pobyt venku. Děti venku i odpočívají např. ve spacácích, stravují se. Zázemím pro LMŠ nejsou budovy, ale jurty, teepee, maringotky, chatky, kde je však tráveno minimum času. Herním prostředím, a tudíž i prostorem pro pohybové činnosti, je příroda, potažmo les. Jako

herní prvky jsou rovněž využívány zejména přírodní prvky a je velký prostor pro výběr hry dle dětské fantazie. Děti venku běhají, skáčou, pohybují se v rozmanitém a členitém terénu, lezou na stromy, překonávají přírodní překážky, hází přírodninami, chodí na výlety či výpravy. Děti se zapojují do činností jako příprava dřeva, zatápění v kamnech aj. Děti musí být dobře oblečeny a připraveny na pobyt venku za každého počasí. Zřizovateli jsou často spolky, kluby. Vzdělávání v lesních mateřských školách klade větší prostor pro spontánní činnost, experimentování a samostatnost dětí. To je v souladu pojetí tělesného rozvíjení dle Kučery a kol. (2011), který klade důraz na samostatnost a svobodu jedince v poznávání a roli dospělého vnímá spíše jako průvodce poskytujícího pomoc. Jen tak se dle něj jedinec učí hledání řešení, samostatnému rozhodování a odpovědnosti za své chování, ke kterému pod vlivem řízené činnosti nedochází.

Je nutné zmínit, že k pohybovým činnostem dochází i v dalších mateřských školách s odlišnou profilací či filozofií. Jedná se například o školy s waldorfskou či montessori tematikou, mateřské školy umělecké, jazykové či mateřské školy pro nadané děti.

Kromě profilace se mateřské školy odlišují svými zřizovateli. Nejčastějším druhem je dělení mateřských škol na veřejné, státem zřizované a zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení, s možností využívat státní financování, ale současně se podřizovat všem platným normám a kontrolám České školní inspekce. Významným legislativním rámcem v České republice je Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon). Druhou skupinu tvoří školy soukromé, které bývají často zřizovány na základě živnostenského oprávnění (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání) a dále se dělí dle věku dětí, pro něž poskytují činnost (tj. do tří let a nad tři roky). Zatímco dříve byla většina sportovních mateřských škol spíše soukromého charakteru, nyní se i běžné mateřské školy stále více profilují jako školy se sportovním zaměřením. Stejně tak se mění i trend, že soukromé mateřské školy měly zpravidla menší skupiny dětí, nyní se postupně početní rozdíl také zmenšují. Mateřské školy soukromé (nezapsané v Rejstříku škol a školských zařízení) nemusí podléhat všem platným normám. Často mají odlišné prostory od běžných mateřských škol i různé zázemí, stejně tak jako jiné možnosti financování, což se vše projevuje do podmínek, které v rámci svého vzdělávání nabízejí, tedy i do podmínek pro pohybové činnosti. Soukromé mateřské školy nemusí naplňovat Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a mohou si tvořit vlastní výukové plány. (Pospíšilík, 2010)

Každá mateřská škola, při realizaci podmínek a zázemí pro sportovní a pohybové činnosti, vychází kromě RVP PV a školní legislativy, platných předpisů a zákonů, také ze svých finančních prostředků. Existuje řada dotací a projektů na různé sportovní vybavení, budování sportovních zázemí aj. Mateřské školy vedle svých finančních prostředků spolupracují se zřizovateli, místní samosprávou či krajem. Jednou z forem získání finančních prostředků pro zvýšení sportovních aktivit je i prezentace MŠ směrem k veřejnosti. Mateřská škola se sportovním zaměřením je něčím novým, moderním, vytváří si vlastní „image“ a může se tak stát atraktivní pro investory jako firmy či navazovat spolupráci se sportovními kluby.

4.2.2 Prostory MŠ a materiální vybavení

Pro pohybové aktivity v budově MŠ jsou důležité vhodné prostory. Ať už se jedná o prostor třídy či herny, musí mít dostatek místa a být vhodně uzpůsoben. Dle vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých musí vnitřní prostory mimo jiné umožňovat volnou hru dětí a tělesná cvičení. Velikost nábytku je podporující správné držení těla. Na 1 dítě musí plocha denní místnosti užívané jako herna činit nejméně 4 m². Většina mateřských škol využívá pro sportovní činnost právě tyto prostory učebny či herny. Ve třídách je nutné dodržovat bezpečnostní pravidla například pevné koberce či jiný vhodný povrch, olepit hrany nábytku apod. Velkou výhodou je přítomnost vlastní tělocvičny, která je pro pohybové aktivity přímo přizpůsobena a lze ji například využívat i jako náhradu pobytu venku v případě nepříznivého počasí pro řadu pohybových aktivit. Tělocvična musí disponovat vhodnou teplotou, osvětlením, být větratelná a mít pružnou a neklouzavou podlahu. Stěny a tělesa topení musí být zabezpečeny takovým způsobem, aby nebylo ohroženo zdraví dětí a žáků, svítidla a okenní tabule musí být zabezpečena proti rozbití. Další požadavky na tělocvičny v zařízeních pro výchovu a vzdělávání upravuje Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby (Kučera a kol, 2011; Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých)

Přítomnost vhodných prostor, například tělocvičny a jejich vybavení, bude záviset do určité míry na ředitelích MŠ, ale bezpochyby také na finančních možnostech:

„(...)jednou ze vzdělávací strategie vzdělávací politiky v České republice je rozvíjet autonomii, inovativní potenciál a vybavenost škol...MŠ jsou dnes aktivními aktéry tvorby podmínek

předškolního vzdělávání. Sami ředitelé MŠ plánují stavební úpravy, modernizují, vybavují školy pomůckami.. “ Svobodová a kol. (2010, s.21)

Výše zmiňované prostory je třeba dovybavit vhodnými pomůckami, či sportovním náčiním a tohle vybavení pravidelně kontrolovat. Z většího sportovního vybavení můžeme zmínit například branky či koše na míčové hry, žebřiny, švédské bedny, žíněnky, lavičky. Z drobného náčiní míče, lana, obruče, stuhy, švihadla, běhací kužele až po speciální pomůcky na konkrétní sporty – jógové podložky aj. Zmiňované materiální pomůcky jsou důležité pro pohybové činnosti dětí, které většinou pomůcky vnímají jako hračky, které jsou v daném věku velmi oblíbené a důležité. Pro malé děti je hračkou i například míč a je prostředkem k určitému poznání. Děti u něj posuzují barvu, velikost, tvar. Některé hračky mohou děti zaujmout a podněcovat u nich pohybovou aktivitu či manipulaci s nimi více, jiné méně a jejich vhodný výběr je pro rozvíjení pohybových schopností důležitý (Kučera a kol., 2011).

4.2.3 Organizační možnosti

Jestliže jsou zajištěné vhodné materiální pomůcky a vhodné zázemí pro sportovní činnost, je nutné také pohybové aktivity u dětí rozvíjet adekvátním způsobem. RVP PV (2018) pro rozvoj pohybových schopností a podporu osvojování dovedností uvádí následující pravidla: vyváženost volného pohybu a řízených pohybových aktivit, přičemž prostor pro ně by měl být každý den; v režimu dne je dbáno na poměrné zastoupení klidových a aktivních činností, potřeby pohybu a spánku a individuální a vývojové zvláštnosti dětí; každý den se realizuje pobyt venku v dostatečně dlouhé době dle možností počasí a situace. Pohybové aktivity by měly u dětí rozvíjet jejich obratnost, rychlost, sílu a vytrvalost, přičemž silové a vytrvalostní prvky se zařazují jako poslední (Kučera a kol., 2011).

V režimu dne MŠ lze pohybovou činnost zařadit prostřednictvím:

- Pobytu venku

Pobyt na školní zahradě či hřišti – realizuje se na školní zahradě či hřišti; je přizpůsoben klimatickým podmínkám; děti tráví venku cca 1,5-2 hodiny. Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých uvádí, že dobu je možné zkrátit pouze ve velmi nepříznivých klimatických podmínkách zejména v zimě při velkých mrazech. Naopak v létě je vhodné pobyt venku prodlužovat, přenášet ven i další aktivity běžně realizované

uvnitř se zajištěním pitného režimu a stinných míst. Dětem je poskytnut dostatek prostoru a podnětů pro volnou hru; děti běhají skáčou, prolézají průlezky, překonávají terénní nerovnosti, mohou hrát míčové a sportovní hry. Výhodou oproti pobytu ve vnitřních prostorech může být větší prostor, čerstvý vzduch, převládání volné hry nad řízenými činnostmi. Některé mateřské školy zařazují pobyt venku i do odpoledních činností v závislosti na délce otevírací doby.

Vycházky po okolí – mohou být kratší či delší přizpůsobené věku a schopnostem dětí; lze při nich využít různého terénu, například dojít na louku, pole; lze je tematicky zaměřit, např. Zajíčková stezka, či šipkovaná. Děti se mimo jiné učí bezpečnému pohybu na chodníku, silnici, dbát pokynů, poznávají své okolí. Pro děti je zařazování chůze vhodné s ohledem na potřebu jejich pohybové denní aktivity, samozřejmě s přihlédnutím k jejich kondičním možnostem. Dle Sigmunda a Sigmundové (2011) děti v předškolním věku ujdou denně asi 13 000 kroků. Pastucha (2011) o chůzi uvádí, že je výhodná v nenáročnosti potřebného vybavení a lze u ní snadno měnit její tempo, vzdálenost a zátěž. Nevýhodou může být malá motivace dětí, kterou lze zvyšovat motivačním rámcem, vycházkou s cílem, úkoly, střídavými činnostmi a prostory pro volnou hru.

- Zdravotně preventivní cvičení – obsahující rušnou část, rozcvičku, hlavní část zaměřenou na určitou pohybovou oblast, kterou chceme rozvíjet (například nácvik hodů míčem). Při těchto cvičeních je třeba zařazovat také prvky na správné držení těla. Veškeré cviky by měly být všestranně zaměřeny (Sigmund a Sigmundová, 2011). Na nevhodnost jednostranného přetěžování upozorňuje i Kučera a kol. (2011). Při provádění cviků je nutné myslet na to, že děti nemají dostatečně rozvinutou orientaci v prostoru a problematické pro ně mohou být směry, pravolevé orientace a názvy cviků, které si osvojují až časem.
- Relaxační cvičení – například prvky jógy, protažení, zklidnění

- Ranní rozcvičky – slouží pro rozehrání a protažení svalů, přípravu těla k činnostem, jako prevence vzniku úrazů. Existuje mnoho návodů a pravidel pro tvorbu rozcviček a protahovacích cviků, příkladem může být příprava cviků dle tzv. *Kosova desatera* (Kos a Hrčka, 1972):

1. Cvik pro pohyblivost v oblasti ramenního kloubu.
2. Cvik přímivý.
3. Cvik pro pohyblivost trupu.
4. Cvik pro sílení dolních končetin.
5. Cvik pro sílení přímých břišních svalů.
6. Cvik pro protažení svalstva na zadní straně dolních končetin a svalstva zad.
7. Cvik pro sílení šikmých břišních svalů.
8. Cvik pro sílení horních končetin.
9. Cvik pro „rozvoj vnitřních orgánů“ (poskoky).
10. Cvik částečně uklidňující (dýchací, rovnovážný, koordinační, strečinkový, relaxační)

- Hudebně-pohybové hry
- Spontánní pohybové činnosti uvnitř i venku
- Sportovní dny, olympiády
- Předplavecká výchova a jiné sezónní činnosti (např. základy lyžování, bruslení)

Při jednotlivých aktivitách je nutné využívat vhodné vzdělávací metody, formy učení. Při všech pohybových činnostech je třeba dbát dodržování bezpečnosti, pedagogové musí konat nepřetržitý dohled, podat potřebné ponaučení a být schopni poskytnout okamžitou první pomoc v případě vyskytnutí úrazu.

Vhodný režim dne obsahuje vyváženost jak mezi řízenými a spontánními činnostmi, tak mezi aktivními a těmi méně aktivními činnostmi, dbá na dostatek spánku a odpočinku a současně reaguje na potřebu pohybu u dětí a na okamžitou situaci a atmosféru třídy. Organizaci dne může výrazně posunout přítomnost dvouletých dětí, přičemž časová náročnost na realizaci aktivit je mnohem vyšší (sebeobsluha, nehody...), děti potřebují více odpočinku apod. U dvouletých dětí se vedle výchovně-vzdělávacích činností pedagog musí vypořádat i s tzv. péčí

o ně, zatímco starší děti jsou více samostatné. V režimu dne tak může zbývat díky těmto činnostem méně času na aktivity včetně těch pohybových.

Organizace dne a jeho režim se může u jednotlivých mateřských škol lišit. Například výše zmíněné školy se sportovním zaměřením mohou mít ranní řízené činnosti sportovně založené a časově jinak rozvržené, jelikož je například provoz školky až do 18 hodin. Příkladem je harmonogram dne 1.olomoucká sportovní MŠ (převzato od MŠ 1.olomoucká sportovní):

6.30 – 8.30

Scházení dětí, ranní hry dle vlastní volby a přání dětí, individuální činnosti

8.30 – 8.45

Ranní cvičení – začíná rozvíčkou s náčiním, následuje pohybová hra nebo nácvik tance a je zakončeno relaxací

8.45 - 9.15

Ranní svačina

9.15 - 10.45

OVOCNÁ PŘESNÍDÁVKA formou bufetu

Povídání v kruhu na aktuální téma, tvůrčí činnost v centrech aktivit

U sportovních aktivit u programu OPTIMAL, OPTIMAL PLUS prováděné mimo MŠ odjezd, odchod.

10.45 - 12.00

Pobyt dětí venku, spojen s výukou bezpečnosti pohybu (chůze po chodníku, přecházení silnice) a zážitkovým učením – pozorování změn v přírodě a okolí, pojmenovávání rostlin a zvířat.

12.00 - 12.30

Děti se samostatně chystají k obědu, připraví si prostírání, nachystají talíře a příbor

12.30 - 14.15

Čištění zubů, převlékání do pyžama, uložení do postele, pohádka

odpočinek, spánek

Relaxace při poslechu uklidňující hudby, okolo 14. hodiny si mohou jít děti hrát s paní učitelkou hry zaměřené na rozvoj logiky, myšlení, trpělivosti a zručnosti (např. pexeso, logická stavebnice atd..).

14.15 – 14.45

Vstávání, převlékání, odpolední svačina (vždy je její součástí ovoce nebo zelenina)

15.00 - 16.00

Zájmové kroužky -- děti, které zájmové kroužky nenavštěvují, hrají pexeso, skládají puzzle, kreslí, vymalovávají omalovánky, vyplňují pracovní listy apod., nebo jdou na zahradu, sportovní aktivita...

16.00 - 18.00

Shrnutí a zhodnocení dne, zájmové činnosti a hry dle vlastní volby dětí, pobyt na zahradě (vždy dle aktuálního počasí) hra na školu, rozcházení dětí.

Lehká pozdní svačina jogurt, ovoce zelenina, ovocná přesnídávka atd.

Jak již bylo zmíněno výše, předškolní vzdělávání usiluje o komplexní a všestranný rozvoj dětí. Sportovní aktivity mají také určitý přesah a lze je hezky využít v denním režimu i pro rozvoj dalších oblastí. Příkladem je propojení s počítáním (skákání panáka); procvičování barviček (pohybová hra *Čáp ztratil čepičku*); rozvoj rytmu a logopedické cvičení například díky hudebně pohybovým hrám; rozvoj sebedůvěry u dětí; poznání sebe sama; překonání strachu díky zkoušení sportovních činností; rozvoj spolupráce a také sebeobsluhy – například oblékání na vycházky. Nejcenějším přínosem je pro děti vždy vlastní prožitek. Pohybové aktivity jsou také vhodné pro propojování teorie s praxí - např. je-li v tematickém plánu povídání o zimních sportech, děti si je prakticky všechny vyzkoušejí, jiným příkladem je, že děti se prostřednictvím sportovní hry (například běhání a hledání kousků obrázků) učí zvířátka, rostliny aj. – osvojují si teoretické znalosti.

4.2.4 Zapojení do projektů a soutěží

Mateřská škola může pohybové aktivity u dětí také podpořit zapojením do různých sportovních projektů. Příkladem projektu, do nějž se může MŠ zapojit, je projekt České obce Sokolské *Se sokolem do života*, který děti motivuje pomocí postav zvířátek k různým oblastem cvičení po celý rok. Cílem projektu je rozvoj pohybových schopností a také vytvoření kladného vztahu dětí ke sportu. Cvičení jsou rozdělena do pěti oblastí. (Česká obec sokolská, 2021):

- Obratnost
- Dovednosti s míčem
- Rozvíjení poznání
- Netradiční činnosti
- Přirozená cvičení

Obrázek č. 5 – Pracovní sešit projektu *Se Sokolem do života* (Česká obec sokolská, 2021)

Děti si plní aktivity do vlastního sešitu (Obrázek č.5) pomocí samolepek, sešit je motivační, obsahuje obrázky, omalovánky a aktivity do MŠ i na doma pro plnění s rodiči. Po dokončení projektu děti čeká medaile a odměny.

Další projekt připravený Českým atletickým svazem je *Atletika pro děti*. Aktivity jsou určené dětem ve věku 5-11 let. Se základy jednotlivých atletických disciplín se malí atleti seznamují způsobem, který byl speciálně upraven jejich potřebám a věku. Ve srovnání s jinými sporty atletika v začátcích nenutí děti ke specializaci, a proto těží ze své nesporné výhody – všestrannosti. Běh, skok, hod, to jsou pohybové aktivity, které jsou základem nejen pro jednotlivé disciplíny v atletice, ale i mnoho jiných sportů. (Česká atletika, s.r.o, 2021)

Kromě českých projektů se lze zapojit i do projektů zahraničních a navázat i zahraniční spolupráci. Příkladem je Lesní mateřská škola Kunštát, která se pomocí financování projektu *EU Erasmus+* zapojila do sportovního projektu *HEPAkid* (Obrázek č.6) zdravých evropských a fyzicky aktivních dětí *HEPAkid (Healthy European and Physically Active Kid)*. Skrze programy se děti během hraní setkají s mnoha sporty a po několika měsících se ukáže, který si je přitáhne, pro který mají vlohy, a ve kterém se cítí nejlépe. Program *HEPAkid* chorvatské sportovní školky *SUPERKID* je primárně sestaven na rozvoj koordinace a pohybových dovedností skrze hry a zvládnutí základů různých druhů sportů. Vše se tu děje skrze hru a smích,

jelikož hlavním cílem programu je, aby děti rády sportovaly a osvojily si velmi důležitý životní návyk, a to návyk fyzického cvičení a zdravého životního stylu (HEPAKid2.superkid.hr, 2021).

Obrázek č.6 – Logo projektu HEPAKid (Lesní mateřská škola Jelínek, 2021)

Kromě projektů může škola pořádát olympiády, sportovní dny. Pro mateřské školy existují také různé sportovní soutěže či sportovní turnaje, přičemž přípravu na ně je možné také zařadit do činnosti MŠ a současně působí motivačně.

4.2.5 Charakteristika pedagogického sboru

Velmi důležitým prvkem k dosažení požadovaných výsledků v oblasti pohybových dovedností a schopností je motivace ke sportovním činnostem a schopnost dětí pohybovými aktivitami zaujmout. Velkou roli zde hraje pedagog, jeho osobnost, koníčky či například vztah k pohybovým aktivitám.

„Učitelé se sami chovají podle zásad zdravého životního stylu a poskytují tak dětem přirozený vzor.“ (RVP PV, 2018, s.31)

Děti lze k sportovním činnostem motivovat pomocí pohádek, říkanek, písniček, maňásků, ale přeci jen učení vlastním vzorem je velmi důležité. Starší děti v MŠ také můžeme motivovat tak, že je do přípravy činností zapojíme. Například předškolní děti rádi staví pro

ostatní opičí dráhy, kde také procvičují a rozvíjí svoji fantazii. Lze se domnívat, že pedagog se sportovními koníčky může sportovní aktivity zařazovat častěji, rád je připravovat.

Dle Svobodové (2010, s.57) „*Osobní zaměření pedagoga může být východiskem pro profilaci třídního programu.*“

Díky vztahu a osobnosti pedagoga ke sportovním aktivitám mohou vznikat celé řady hezkých sportovních aktivit a činností, či tematických dnů, s jejichž přípravou si dají paní učitelky práci. Některé MŠ zařazují i méně časté sportovní činnosti jako může být sáňkování, hokej, bruslení, fotbal, cyklokurzy, běžkování, turistické kurzy. Vše se poté odráží od fantazie pedagogů, jejich ochotě a také často například na kontaktech a možnostech i zapojení rodičů.

Frömel (1988) upozorňuje i na vliv pozitivního klimatu v pedagogickém sboru, potřebu neustálého doškolování a sdílení zkušeností mezi pedagogy ve prospěch rozvoje pohybových schopností dětí.

5. MOŽNÉ PŘEKÁŽKY A RIZIKA PRO REALIZACI POHYBOVÝCH AKTIVIT V MŠ

Přehled všech podmínek pro pohybové aktivity, který byl zmíněn v předchozích kapitolách je svým způsobem přehled ideálních a vhodných podmínek pro to, aby byla pohybová činnost u dětí předškolního věku maximálně podporována. V realitě se však mateřské školy setkávají z celou řadou překážek, které jim mohou k dosahování vzdělávacích cílů v oblasti pohybových schopností a dovedností bránit. Tyto překážky jsou v RVP PV označovány jako rizika. Tato rizika svým způsobem poskytují souhrnný přehled a shrnutí podmínek pro pohybové činnosti v prostředí mateřských škol a které jsou v bakalářské práci popisovány, jen poskytují druhý pohled, kdy tyto podmínky nejsou naplněny.

Mezi organizační překážky patří režim dne, který nerespektuje potřeby dětí, nemá vyvážený poměr aktivit a odpočinku. Dalšími problémovými prvky je zařazování nevhodných aktivit a nedostatečně pestrých činností, díky kterým například dochází k jednostrannému rozvíjení pohybových činností, k převaze statického cvičení nad lokomočními prvky. Při výběru vhodných aktivit je nutné respektovat nejen vývojové a tělesné možnosti dětí předškolního věku, ale také individuální možnosti každého dítěte zvlášť, jinak opět narazíme na problémy. Nevhodné je i převažování řízené činnosti a omezování spontánních pohybových aktivit. S přílišným strachováním a zákazy dochází u dětí k omezení jejich fantazie, sebedůvěry, odvahy a samostatnosti v pohybových aktivitách. Ani opačný extrém, tedy pouze volná a spontánní hra, není řešením. K podpoře osvojení nových cviků a pohybových dovedností a schopností je děti nutné vést, povzbudit je a ukazovat vše názorným příkladem. V organizaci dne by tedy i řízené a spontánní pohybové aktivity měly být vyvážené.

Další nevyhovující podmínky tvoří nevhodné zázemí pro pohybové aktivity, ať už vnitřní či vnější prostory budovy a její blízké okolí. Limitujícím prvkem je i nedostatek pomůcek a náčiní, či jejich nevyužívání pedagogy. V neposlední řadě samotná absence vzoru v pedagogích a jejich vlastní chování a nedostatečná motivace dětí má rovněž na dosahování výsledků negativní dopad.

Jako výše neuvedené riziko je vhodné zmínit přítomnost dvouletých dětí, které mohou ovlivnit organizaci pohybových činností, jejich vhodný a přiměřený výběr všem dětem v heterogenní třídě, narušit časový harmonogram dne. Děti dvouleté mají jiná vývojová

specifika než děti starší, tudíž i jiné možnosti fyzických výkonů, vyžadují jiné pomůcky a herní prvky, přičemž jejich absence může být problematická.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. CÍLE, ÚKOLY A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

6.1 Cíl práce

Cílem praktické části práce je zmapovat podmínky mateřských škol pro pohybové činnosti dětí. Dílčím cílem je zpracování analýz těchto podmínek v kontextu tří konkrétních mateřských škol s odlišnými možnostmi pro pohybové činnosti.

6.2 Úkoly práce

- Zjistit a definovat podmínky pro pohybové činnosti ve vybraných mateřských školách
- Vytvořit pro každou mateřskou školu SWOT analýzu podmínek pro pohybové činnosti, uvést zjištění
- Zhodnotit vhodnost těchto podmínek
- Provést srovnání
- Navrhnout doporučení pro zlepšení

6.3 Výzkumné otázky

VO1: Jaké jsou hlavní rozdíly v podmínkách pro pohybové činnosti sledovaných mateřských škol?

VO2: Jaké jsou hlavní nedostatky a rizika podmínek pro pohybové činnosti u sledovaných mateřských škol?

VO3: Které pohybové činnosti dětí výchozí podmínky stimulují nejvíce?

VO4: Jak vnímají podmínky pro pohybové činnosti sami pedagogové?

7. METODIKA PRÁCE

Pro každou mateřskou školu bude autorkou vypracována SWOT analýza, která zobrazí jak vnitřní, tak vnější faktory, které ovlivňují požadovaný výsledek (tedy rozvíjení pohybových schopností a zdokonalování pohybových dovedností dětí) a bude tedy navazovat na členění podmínek, uvedené autorkou v teoretické části, rovněž na vnější a vnitřní podmínky.

SWOT analýza (Obrázek č.7) je řazena mezi metody kvalitativního výzkumu a je hojně využívána například v ekonomické sféře. Lze ji však široce uplatnit a využívat jako hodnotící nástroj strategického řízení a plánování, jelikož přehledně uvádí silné stránky (S-strenghts), slabé stránky (W-weaknesses), příležitosti (O-opportunities) a hrozby (T-threats) (Hanzelková a kol., 2017).

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	STRENGTHS (silné stránky)	WEAKNESSES (slabé stránky)
VNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ	OPPORTUNITIES (příležitosti)	THREATS (hrozby)

Obrázek č.7 – Schéma SWOT analýzy (Toptax.cz, 2021)

Silné stránky zobrazují, co se daří, co se děje správně, slabé stránky naopak poukazují na to, co je třeba zlepšit, jaké jsou nedostatky a rezervy. Příležitosti představují nové možnosti a přístupy, které lze ještě využít a hrozbami jsou překážky, které stojí v cestě k cíli. Pomocí informací získaných z analýzy je možné vytvořit strategie a doporučení ke zvýšení efektivity a kvality našeho konání, podmínek, či prostředí. SWOT analýza je používána pro zmapování a zhodnocení faktorů ovlivňujících úspěšnost (vnitřních i vnějších). Interní faktory (vnitřní povahy) je možné ovlivnit, zatímco externí vlivy (vnější povahy) se ovlivňují těžce (Hendl, 2005). Institut politického marketingu (2015) ale například uvádí, že i vnější faktory do určité

míry můžeme ovlivnit a sice například vytvořením vhodného produktu, který bude reflektovat potřeby trhu nebo aktivním předcházením hrozbám. Hanzelková, Keřkovský a Vykypěl (2017) vnější faktory dále člení na makroprostředí (ekonomické, legislativní, sociálně-kulturní) a mikroprostředí (úroveň jedinců, budov). Silné a slabé stránky představují vnitřní rovinu, zatímco příležitosti a hrozby rovinu vnější. Hodnocení v obou rovinách je nesmírně důležité. SWOT analýza predikuje, zhodnocuje a směřuje konkrétní kroky určitého konání (v našem případě vzdělávacích podmínek).

Jako metody sběru dat bude použita analýza dokumentů – zejména ŠVP konkrétních MŠ, webových stránek. Podkladem a zdrojem informací bude také vyplnění dotazníku pedagogem z každé MŠ. Dotazník se skládá z 9 otevřených otázek. Při osobní návštěvě se autorka osobně seznámí s podmínkami, provede případnou fotodokumentaci a na další případné informace z dotazníku se doptá osobně formou otevřených nestrukturovaných otázek. Informace z dotazníku budou vyhodnoceny formou obsahové analýzy. Dotazník je součástí práce jako (Příloha 1).

SWOT analýza bude zpracována pro každou mateřskou školu zvlášť, zobrazena jak graficky, tak následně budou hlavní závěry a zjištění slovně popsány. Výsledky analýz budou navzájem srovnány mezi sebou a využity pro zodpovězení výzkumných otázek. V závěru práce budou uvedena doporučení pro zlepšení. Před samotným provedením SWOT analýz si autorka stanovila následující kritéria pro jejich posuzování:

Geografická lokace:

K1: V okolí MŠ jsou dostupné přírodní plochy vhodné k využití pro pohybové činnosti dětí.

K2: MŠ využívá pro pohybové činnosti dětská hřiště, či jiná sportoviště a areály ve svém okolí.

K3: Prostředí MŠ umožňuje bezpečnou realizaci vycházek po okolí a aktivit při pobytu venku.

Vnější zázemí MŠ:

K4: K mateřské škole je přilehlá prostorná zahrada či dětské hřiště.

K5: Herní prvky zahrady či hřiště jsou dostatečně pestré a věkově přiměřené.

Organizační možnosti:

K6: V harmonogramu dne je zahrnut pobyt venku v čase alespoň 90 minut a je dostatečný prostor pro spontánní pohybové činnosti dětí.

K7: Vzdělávání probíhá ve věkově homogenních třídách.

Vnitřní zázemí a materiální vybavení:

K8: Mateřská škola disponuje vnitřními prostory pro realizaci pohybových aktivit, které jsou dostatečně prostorné a vhodně uzpůsobené, je vhodné je využívat např. i za nepříznivého počasí.

K9: Mateřská škola disponuje dostatečným materiálním vybavením a pomůckami pro pohybové činnosti.

Charakter pedagogického sboru:

K10: Pedagogický sbor je sportovně založený, případně otevřený dalšímu vzdělávání v oblasti pohybových aktivit.

Sezónní činnosti a sportovní projekty:

K11: Mateřská škola realizuje sezónní či netradiční sportovní činnosti.

K12: Mateřská škola se zapojuje do projektů či soutěží se sportovní tematikou.

Jako hlavní limity práce lze zmínit možnou míru zkreslení díky subjektivnímu hodnocení v kvalitativním výzkumu. Dále může být limitem i výběr mateřských škol, kde by pro srovnání bylo vhodné zařadit například i mateřskou školu sportovní/se sportovním zaměřením.

7.1 Charakteristika výzkumného souboru

Pro analýzu byly vybrány 3 mateřské školy s různými podmínkami pro pohybové činnosti. První mateřská škola (MŠ Krčmaň) se nachází na vesnici, disponuje vhodnými vnitřními podmínkami, nachází se v přírodním prostranství, kterého využívá pro pohybovou činnost společně se zahradou, i ulicemi pro vycházky. Druhá mateřská škola (lesní mateřská škola Bažinka) využívá čistě přírodního prostranství a pomůcek pro pohybové činnosti. Třetí mateřská škola (Mezinárodní montessori mateřská škola) je specificky zaměřena na montessori pedagogiku a jazykovou výuku a jedná se o mateřskou školu v městské zástavbě.

7.1.1 Charakteristika podmínek Mateřská škola Krčmaň

První vybranou mateřskou školou je MŠ Krčmaň, která leží asi 12 km od Olomouce. Jedná se o vesnickou mateřskou malotřídní školu, kterou navštěvují děti od 2 let do věku

předškoláků. Ve školním roce 2020/2021 MŠ navštěvuje 18 dětí. Zřizovatelem je OÚ Krčmaň. V budově mateřské školy se nacházela dříve i škola základní, nyní jsou veškeré prostory využívány pro účely předškolního zařízení.

7.1.1.1 Vnější podmínky

ŠVP dané mateřské školy vychází „z obrazu dítěte předškolního věku jako aktivního jedince, který žije v prostředí malé vesnice“ (ŠVP MŠ Krčmaň, 2018, s. 5). Mateřská škola je umístěna na tzv. návsi přibližně ve středu obce. Budova mateřské školy je situována v zástavbě domů, nicméně se nedaleko nachází louky, pole, polní cesty, které lze využívat při vycházkách. Ačkoliv jsou v blízkosti přírodní plochy a zázemí, dostupné jsou jen v omezené míře v části obce. Jelikož je středem obce vedena hlavní silnice, která je rychlostním tahem ve směru Přerov a která bezprostředně sousedí s budovou MŠ, využívá mateřská škola pouze vycházky směrem, který je od hlavní cesty odkloněn a není nutné tuto frekventovanou silnici ani přecházet ani jít po chodníku, který vede v bezprostřední blízkosti silnice. Vycházky jsou tedy směřovány především do úzkých uliček v zástavbě a do přírodního terénu, který je v klidné části. Z výše zmíněných důvodů mateřská škola využívá ve velmi omezené míře i obecní sportovní hřiště (Příloha 2), které je na konci vesnice, jelikož je špatně dostupné (chodník lemující po celé délce trasy hlavní tah v těsné blízkosti velkého provozu). Z blízkých sportovišť má mateřská škola možnost využívat i betonové hřiště náležící místní sokolovně. Betonové hřiště (Příloha 3), lze využít například pro míčové hry, nicméně jeho povrch není příliš vhodný a ani z bezpečnostního hlediska není využívání optimální, vzhledem k přítomnosti agresivního psa za malým plotem, který může přeskočit.

K mateřské škole je přilehlá zahrada s herními prvky. Veškeré herní prvky jsou připojeny jako fotodokumentace v (Příloze 4) této bakalářské práce. Celý areál zahrady je prostorný, rozlehlý, poskytuje prostor pro volný pohyb i nabídku ke konkrétním pohybovým aktivitám pomocí přítomných herních prvků. Na zahradě děti běhají, skáčou, prolézají, hrají si s míčem, jezdí na odražedlech, procvičují stabilitu na herních prvcích, sílu například na lanových a lezeckých prvcích. Areál však nepatří pouze MŠ, ale je obecní, tudíž je přístupný i veřejnosti a je na posouzení učitelek, zda-li a na které herní prvky děti pustí, jelikož ne všechny jsou pouze pro děti předškolního věku, ale i pro děti starší. Obě části zahrady jsou propojeny brankou, brankami se i do areálu vstupuje z chodníku.

7.1.1.2 Vnitřní podmínky

Záměry a cíle dle ŠVP

Vzhledem k umístění a možnostem se MŠ zaměřuje na environmentální výchovu a zdravý životní styl. Mezi záměry v oblasti pohybových dovedností a schopností patří snaha o upevňování fyzického zdraví a zařazování každodenních pohybových aktivit. Jedním z cílů MŠ je „*vhodně doplňovat a kompenzovat podnětnost rodinného prostředí, umožnit dětem přirozený pohyb, volnou hru a kontakt s přírodou.*“ (ŠVP MŠ Krčmaň, 2018, s.20) Ze SWOT analýzy MŠ uvedené v ŠVP vyplývá, že mateřská škola by ráda doplnila didaktické a materiální pomůcky, například i pro sportovní činnost, ale jako hrozby uvádí nedostatek finančních prostředků. Jedním konkrétním záměrem je přímo „*rozšířit herní prvky pro rozvoj pohybových dovedností*“. (ŠVP MŠ Krčmaň, 2018, s.5)

Prostory a materiální vybavení

Vnitřní prostory se člení na třídu, vlastní jídelnu, ložnici, výtvarnou dílnu, šatnu a tělocvičnu. Z hlediska prostorů pro využití pohybových aktivit je důležitá zejména třída a tělocvična. Třidu je možné využít zejména pro rozcvičky, případně i pohybové hry. Velkou výhodou je vlastní tělocvična, která byla využívána základní školou. Tělocvična má parketový povrch a tělovýchovné vybavení. Prostory tělocvičny (Příloha 5) jsou využívány k běhacím, míčovým hrám, překážkovým dráhám. Lavičky jsou využívány k přeskokování, chůzi po lavičce, přitahování na břicho, žíněnký k válení sudů, k doskočišti, nácviku kotoulu aj. V tělocvičně probíhají i hudební činnosti – nachází se zde klavír a hudební nástroje, takže je možné hezky propojit hudební rytmické a pohybové aktivity.

Organizační možnosti

V organizaci dne jsou řízené pohybové aktivity zařazené v podobě rozcviček, zdravotně preventivních cvičení, rytmických a pohybových her a jako hlavní řízené tělovýchovné činnosti. MŠ zařazuje prvky jógy, vedle řízených činností dává prostor pro volné aktivity, například tanec a jeho improvizaci. Pobyt venku se odehrává formou pobytu na přilehlé zahradě

nebo jako vycházky do okolí, přičemž je i během vycházek na bezpečném prostranství dětem poskytnut volný pohyb k vyběhání. Vycházky jsou často cílené do přírodního prostředí, kde se děti učí pohybovat v různém terénu, jelikož přilehlá zahrada nemá zvlněný ani členitý terén. V rámci pobytu venku jsou zařazovány i tematické aktivity vhodné v cyklu roku jako je bobování, koulování, delší vycházky ke krmelci či k lomu, které trénují vytrvalost. Harmonogram dne je následující (převzato od MŠ Krčmaň):

6:30 - 8:10 Ranní hry

- herní činnosti
- kreslení, malování
- stříhání
- modelování

8:10 - 8:30 Ranní kruh, cvičení

- orientace v čase (dny, měsíce, ...)
- orientace v číselné řadě
- zpěv, recitace
- vypravování
- hry, cvičení
- relaxace

8:30 - 9:00 Svačina

9:00 - 9:30 Výchovně vzdělávací činnosti individuálně dle věku a schopností

- matematické
- jazykové
- pohybové aj.

9:30 - 11:30 Pobyť venku

- převlékání
- vycházka
- pohybové aktivity
- venkovní hry

11:30 - 12:00 Oběd

12:00 - 14:00 Spánek

- odpočinek
- četba pohádek, poslech relaxační hudby

14:00 - 14:20 Svačina

14:20 - 16:00 Odpolední činnosti dle zájmu dětí

- dokončování výrobků
- společenské hry
- pobyt venku
- průběžné vyzvedávání dětí

V režimu dne je vyvážen prostor mezi řízeným a volnými činnostmi, mezi aktivními činnostmi a odpočinkem. Pro organizaci aktivit je nutné zohlednit věkově heterogenní složení třídy.

Zapojení se do projektů a soutěží

MŠ je zapojena do projektu *Cvičení se Sokolem*, pomocí kterého děti pravidelně cvičí a plní aktivity ve svých sešitech a jsou tak motivováni k dalším sportovním činnostem. Mateřská škola zprostředkovává z dalších sportovních aktivit například lyžařský kurz (Příloha 6), pořádá vlastní sportovní den.

Charakteristika pedagogického sboru

Kolektiv MŠ je mladý, aktivní, snaží se jít příkladem dětem ve zdravém způsobu života. Kolektiv je otevřen novému vzdělávání v oblasti pohybových aktivit a snaží se o dovybavení MŠ dalším sportovním náčiním.

7.1.2 Charakteristika podmínek Lesní mateřské školy Bažinka

Lesní mateřská škola Bažinka je další v pořadí zkoumaných mateřských škol. MŠ se nachází za vesnicí v Horce nad Moravou na kraji lesa. Jak již název napovídá, nejedná se o běžnou mateřskou školu, ale o jednu z tzv. lesních mateřských škol (viz výše). V mateřské škole je momentálně 16 dětí, 4 pedagogové, přičemž vždy 2 jsou přítomni výuce. Mateřská škola pracuje na principu *Respektovat a být respektován*, usiluje o samostatnost dětí, průvodce

podporuje děti v jejich sebepoznávání a vlastním řešení situací, děti více než hračky využívají reálné předměty, podílejí se na praktických každodenních činnostech (LMŠ Bažinka, 2021).

7.1.2.1 Vnější podmínky

Mateřská škola je díky svému zaměření a filosofii začleněna do přírodního prostředí. Nachází se na pokraji Litovelského Pomoraví za obcí Horka nad Moravou. Okolní přírodní prostranství je dobře dostupné a mateřskou školou hojně využíváné. K MŠ je přilehlá zahrada s herními prvky a teepeem, terén zahrady je převážně rovinatý s travnatým a hliněným povrchem. Kromě již zmiňovaných četných přírodních ploch pro sportovní vyžití se v bezprostřední blízkosti nachází ekologické centrum Sluňákov, na jehož zahradách je plno dalších, převážně přírodních, herních prvků a prolézaček podporujících rozvoj pohybových schopností dětí, které mateřská škola často využívá. Prostor zahrady není oplocen, pouze obehnan provázkem z důvodu vyšší návštěvnosti okolí mateřské školy turisty.

7.1.2.2 Vnitřní podmínky

Záměry a cíle dle ŠVP

Pohybové aktivity jsou zařazeny nejen v cílech, ale i v očekávaných výstupech a samozřejmě ve vzdělávací nabídce v ŠVP. ŠVP vychází z teorie lesních mateřských škol a pro rozvoj pohybových schopností je velmi důležité vzdělávání venku, které je v něm zakotveno. Díky tomu, že děti tráví většinu času venku, jsou v pohybu velmi často, v různých situacích, podmínkách, terénu.

Prostory a materiální vybavení

Zázemí MŠ tvoří dvě dřevěné chatky, které obsahují klubovnu s kamny, stolečky pro činnost dětí a spací místnost s podiem. Vnitřní prostory jsou velmi malé, využívané především ve velmi špatném počasí či jako prostor pro uložení náhradních věcí dětí. Jak již bylo zmíněno, děti využívají reálné předměty a pomůcky. To platí i pro pohybové aktivity, kde jako pomůcky jsou využívány nejčastěji přírodní materiály – šišky, kameny, dřívka, špalky, prkna... Určitá volnost a pobyt v přírodě u dětí nabízí větší rozvoj fantazie při výběru hry a pohybové činnosti, než kterou nalezneme například u dítěte, které stojí před klasickou prolézačkou, která nabízí

konkrétní možnosti využití. Přírodní prvky dětem tvoří přirozené překážky k překonávání – prolézání, podlézání, přeskakování, s jejich využitím lze připravit např. opičí dráhu. Děti se mohou zavěsit za stromy, přejít po kládě jako balančním prvku apod.

Organizační možnosti

Organizace dne i činností je odlišná od běžné mateřské školy, velkou část dne i roku děti tráví venku v přírodě. Právě příroda je prostředím pro hru i pro pohybové činnosti. V rámci dopolední řízené činnosti děti čeká z pohybových aktivit ranní rozcvička, pohybové rytmické hry. Děti mají dostatek prostoru pro pohyb v rámci volné hry. Režim dne je následující (převzato od LMS Bažinka):

- od **7:30** scházíme se u domečku
- do **8:25** volná hra / volitelná činnost – péče o zázemí a pozemek / výtvarné tvoření / knížky / rozdělávání ohně / zatápění v kamnech
- **8:30 - 9:00** přivítání, povídání v kruhu na téma dne, zpívání s rytmickými nástroji, básničky s pohybem
- **9:00 - 9:30** dopolední svačina / může být součástí výpravy
- **9:30 - 11:45** výprava (děti vybírají cíl) - s sebou rukodělné činnosti nebo/další vybavení, příprava předškoláků, volná hra, společná hra dětí
- **11:45 - 12:00** návrat k domečku, příprava na oběd
- **12:00 - 13:00** hygiena, oběd
- **13:00** - vyzvedávání dětí po obědě
- **13:00 - 14:00** odpočinek, klidová činnost
- **14:00 - 15:00** odpolední příprava na školu, volná hra dětí na zahradě, svačina dle potřeb dětí, výtvarka či tvoření
- **15:00 - 15:30** vyzvedávání dětí
- **15:30 - 16:00** komunitní čas, konzultace s rodiči, pomoc s úklidem a údržbou

Nedílnou součástí dne je tzv. výprava, jejíž cíl děti často samy vybírají. Výše zmíněné prostředí MŠ k rozmanitým pohybovým činnostem přímo vybízí. V rámci výpravy děti plní různé hry, soutěže, vzdělávací cíle a mimo jiné procvičují chůzi svoji výkonnost a vytrvalost.

LMŠ připravuje další sportovní aktivity během roku například jízdu na raftech, na kolech, bobování, přičemž některé z nich jsou organizovány společně s rodiči.

„V naší LMŠ se děti věnují pohybu již od rána, a to v rámci volné hry (práce s nářadím na pískovišti, sekání dřeva a další). Také pohybové schopnosti rozvíjíme díky chůzi, tudíž dopolední výpravou do lesa, zdoláváním nerovného terénu, lození na stromy a podobně. Děti se setkávají s pohybovými dovednostmi i díky řízeným aktivitám, které na výletě pro ně pedagogové připravují, např. přetahování se, opičí dráhy, lanové aktivity... Samozřejmě zapojujeme po ránu uvolňovací a protahovací cviky. I pomocí našeho „školkového“ psa si děti zdokonalují rovnováhu prostřednictvím přetahování se s ním.“ (Chládková, M., pedagog LMŠ Bažinka 2021)

Mateřskou školu nenavštěvují dvouleté děti, jedná se o věkově heterogenní třídy.

Zapojení se do projektů a soutěží

LMŠ Bažinka není zapojena do žádného sportovního projektu.

Charakter pedagogického sboru

V mateřské škole panuje přátelská a partnerská atmosféra mezi dětmi, dětmi a pedagogy i pedagogy navzájem. Všichni kolegové mají rádi pohyb a mimo MŠ se mu věnují. Někteří rekreačně, jiní i profesně (lanové centrum, frisbee).

7.1.3 Charakteristika podmínek Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc

Poslední vybranou mateřskou školou je soukromá mateřská škola Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc. Mateřská škola vzdělává děti dle principů Marie Montessori. Vzdělávání probíhá v heterogenních třídách ve věku 3-6 let. Jedná se o školu, která se nachází v městské zástavbě v prostorách zrekonstruované vily. Kromě principů montessori výuky se mateřská škola věnuje výuce angličtiny. Děti pracují v předem předpřipraveném prostředí v rámci nerušených pracovních bloků, kdy si vybírají činnost.

7.1.3.1. Vnější podmínky

K mateřské škole je přilehlá zahrada, která prochází renovací, nyní není pro pobyt dětí venku vhodně uzpůsobena. Nová zahrada bude vybavena přírodními prvky podobnými prolézačkám „*snažíme se o přirozenější prostředí, než použití “klasických” prolézaček*“ (Svobodová M., pedagog Mezinárodní Montessori školy Olomouc, 2021). Na zahradě se bude nacházet kopec s tunelem, velké klády, které vytvoří určitý typ prolézačky, “domeček” z proutí a další menší prvky. Mateřská škola se nachází v městské zástavbě, nicméně asi 200 metrů od ní se nachází park, který děti využívají 2x-3x týdně, rovněž je v blízkosti dětské hřiště (cca 500 metrů).

7.1.3.2 Vnitřní podmínky

Záměry a cíle dle ŠVP

Mateřská škola zahrnuje pohybové aktivity do svých plánů, jedním z cílů je snaha naučit děti základům pohybových dovedností a nabídnout jim i pohled na jiné aktivity (plavání, lyžování, jóga).

Prostory a materiální vybavení

Jak již bylo zmíněno výše Montessori mateřská škola vychází z principu předpřipraveného prostředí, čemuž jsou i uzpůsobeny prostory tříd. Třídy obsahují řadu políček, stolků s volně dostupnými pomůckami, mezi kterými se děti volně pohybují. Ve třídě se nenachází příliš volného prostoru či větší volné plochy. Tudíž zde není ani prostor pro řízené pohybové aktivity. „*V rámci třídy zvládneme, s dětmi co odpoledne nespí, maximálně jógu na zklidnění.* “ (Svobodová M., pedagog Mezinárodní Montessori školy Olomouc, 2021). Mateřská škola nedisponuje žádnou volnou místností případně tělocvičnou. Pro pohybové aktivity využívá externí prostory, a to zejména tělocvičnu s běžným vybavením, vzdálenou asi 400 m od budovy mateřské školy.

Organizační možnosti

Dle zásad Marie Montessori, tráví děti velkou část dne pohybově aktivně. Například ve třídě je práce s pomůckami koncipovaná tak, že děti provádí velkou řadu pohybů při manipulaci s pomůckami – jako například přenášení jednotlivých částí pomůcek z místnosti do místnosti. Mateřská škola klade důraz i na volnou pohybovou činnost dětí v rámci pobytu venku, který je 2x denně – ráno cca hodina a odpoledne 1-2 hodiny. Zde děti nejsou organizovány, ale je jim ponechán dostatek volného prostoru k seberealizaci a sebevyjádření. Jednou týdně také děti navštěvují nedalekou tělocvičnu – kde se učí základním dovednostem – kotrmelec, dřepy, běh přes překážky, lezení po žebřinách atd. – jelikož se pracuje s věkově heterogenní skupinou dětí – jsou tyto činnosti přizpůsobeny možnostem jednotlivých dětí. Starší děti (4,5,6 let) navštěvují bazén, kde je instruktor, který děti učí základům plavání. V zimě se koná lyžařský kurz. Jednou týdně děti chodí na vycházku či výlet do vzdálenějších míst v rámci kulturního programu. Děti se tak učí zvládnout i delší cesty. Harmonogram dne je následující (převzato od MŠ Montessori Olomouc):

- **7:30 – 8:30** ranní družina – pobyt venku
- **8:45 – 11:45** dopolední pracovní cyklus (včetně svačiny)
- **11:45 – 12:30** oběd
- **12:30 – 12:45** vyzvedávání dětí po obědě
- **12:45 – 14:15** odpolední pracovní blok – starší děti, spánek – mladší děti, čtvrtek výlet
- **14:15 – 14:30** odpolední svačina, odchod ven
- **15:00 – 17:00** pobyt venku

Zapojení se do projektů a soutěží

Mateřská škola není do projektů či soutěží zapojena.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogové se snaží nejen naplňovat cíle ze školních plánů související s pohybovým rozvojem, ale také reagovat na přání rodičů, kteří pohybové aktivity požadují. Pedagogové se snaží dětem nabídnout i netradiční sporty a možnosti než ty běžné a základní pohybové aktivity.

Někteří pedagogové jsou ve svém volném čase sportovně založeni, a tak se tímto způsobem profilují i v mateřské škole.

„Jelikož já sport miluji, tak jsem ve školce prosazovala více sportovních aktivit, které se díky mě postupně i zařadili. Pravidelná tělocvična, plavání a jóga v rámci práce ve třídě. “

(Svobodová M., pedagog Mezinárodní Montessori školy Olomouc, 2021).

8. VÝSLEDKY

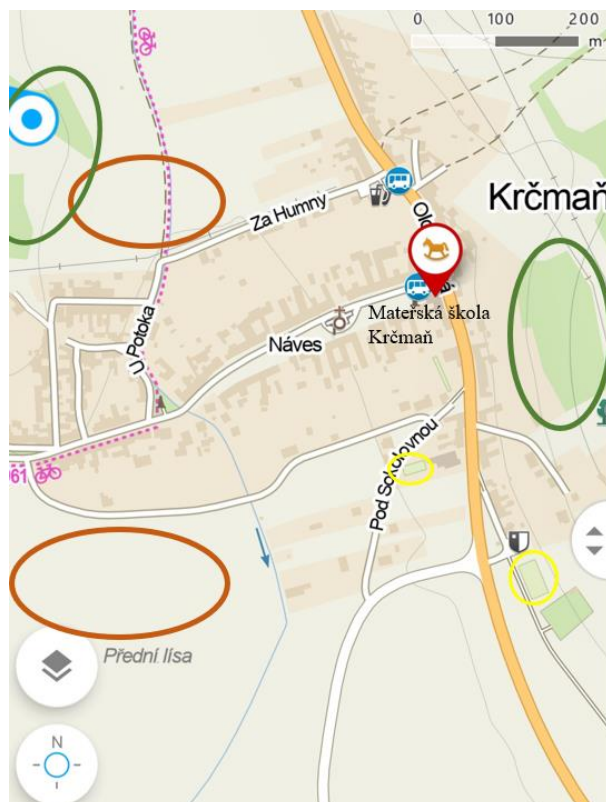
8.1 SWOT analýzy podmínek sledovaných MŠ

8.1.1 SWOT analýza podmínek MŠ KRČMAŇ

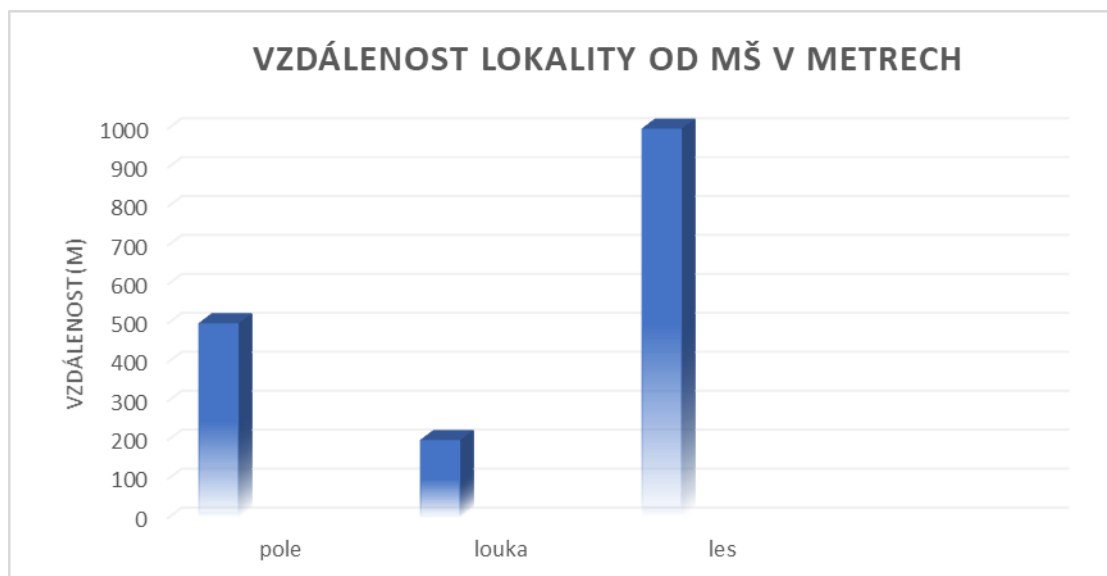
Geografická lokace:

K1: V okolí MŠ jsou dostupné přírodní plochy vhodné k využití pro pohybové činnosti dětí.

Lokace mateřské školy je z geografického hlediska umístěna v blízkosti přírodních ploch jako jsou louky, pole a lesy. Rozložení přírodních ploch zobrazuje Obrázek č.8, kde hnědá barva znázorňuje pole, zelená louky a lesy. Většina přírodních ploch je dostupná a mateřská škola je využívá jako bezpečné prostředí pro pohybové činnosti a zejména pro možnost pohybu v členitém terénu. Graf č.1 znázorňuje vzdálenost přírodních ploch od mateřské školy, přičemž je vždy znázorněna nejbližší přírodní plocha daného druhu. Ačkoliv se v blízkém okolí mnoho přírodních lokalit nachází, potenciál je větší a z důvodu logistické nedostupnosti není zcela využit. Například přírodní plochy umístěné vpravo od hlavní silnice, jsou využívány méně z důvodu nutnosti přecházení hlavního tahu.

Obrázek č.8 – Rozložení přírodních ploch v okolí MŠ Krčmaň. Zdroj: Screenshot obrazovky Mapy.cz

Graf č.1 –Vzdálenost přírodních ploch od mateřské školy Krčmaň (vlastní zpracování)

K2: MŠ využívá pro pohybové činnosti dětská hřiště, či jiná sportoviště a areály ve svém okolí.

Mateřská škola má ve svém okolí dvě sportovní hřiště. Betonové hřiště vzdálené asi 200 metrů a víceúčelové sportovní hřiště s umělým povrchem vzdálené asi 500 metrů. Obě hřiště jsou na (Obrázku č.8) znázorněny žlutou barvou. Obě hřiště jsou využívána velmi málo z bezpečnostních a logistických důvodů.

K3: Prostředí MŠ umožňuje bezpečnou realizaci vycházek po okolí a aktivit při pobytu venku.

Umístění budovy mateřské školy při hlavní silnici je v realizaci vycházek limitující v tom ohledu, že je nutné často hlavní silnici nejen přecházet, ale také silnice protíná střed celé obce a lemující chodníky jsou v těsné blízkosti velmi frekventované silnice, tudíž ani pohyb po chodnících v této části obce není zcela bezpečný. I tak ale poskytuje prostranství dostatečnou nabídku tras v odlehlých uličkách od hlavní silnice, jak mezi domy, tak na polních a přírodních cestách, kde je pohyb bezpečný.

Vnější zázemí MŠ:

K4: K mateřské škole je přilehlá prostorná zahrada či dětské hřiště.

V bezprostřední blízkosti budovy mateřské školy se nachází rozlehlá zahrada v kombinaci s dětským hřištěm. Hřiště i zahrada byly dříve určené pro společné využití mateřskou i základní školou. Prostory disponují variabilními povrchy – tráva, štěrk, plocha pro odražedla, běžecká trať.

K5: Herní prvky zahrady či hřiště jsou dostatečně pestré a věkově přiměřené.

Venkovní prostory se dělí na dvě části. První část je převážně travnatá a obsahuje následující herní prvky: pružinová houpadla, vahadlovou houpačku a dřevěnou prolézačku obsahující dvě věže, lezecké, lanové prvky a skluzavku. Pod herními prvky je štěrkový povrch. V druhé části zahrady jsou chodníky, které je možné využívat pro odrážedla, běžecká dráha s pískovým doskočištěm. Z herních prvků je zde pohyblivý řetězový chodník, dřevěná kladina na pružině, dřevěný herní prvek v zemi ve tvaru žebříku sloužící k překračování. Nabídka je z hlediska využití pohybových aktivit pestrá, podporující silové, balanční, vytrvalostní schopnosti dětí. Většina herních prvků je dřevěných, případně kombinací dřeva a kovu, či dalšího materiálu. Z hlediska věkové přiměřenosti herních prvků jsou herní prvky vhodné zejména pro starší děti v předškolním vzdělávání (5-6 let), přičemž některé, zejména vahadlová houpačka, pohyblivé prvky a prvky umístěné na pružině, jsou určeny pro starší děti a pro využití mateřské školy nejsou vhodné. Materiální vybavení pro pohybové činnosti na zahradě je minimální – pouze míče, pálky a odrážedla v nedostatečném množství. Zcela chybí herní prvky akreditované pro dvouleté děti.

Organizační možnosti:

K6: V harmonogramu dne je zahrnut pobyt venku v čase alespoň 90 minut a je dostatečný prostor pro spontánní pohybové činnosti dětí.

V harmonogramu dne je pro pobyt venku vyčleněn čas dvě hodiny dopoledne. Pobyt venku je realizován prostřednictvím pobytu na školní zahradě, kde se uskutečňuje zejména spontánní volná hra, následně formou vycházek po okolí, které jsou rovněž cílené tak, aby umožňovaly v určitém úseku prostor pro spontánní pohybovou aktivitu dětí (zejména přírodní plochy). Dle ročního období a počasí je zařazován pobyt venku na školní zahradě také do odpoledních aktivit, přičemž délka je závislá od délky pobytu dětí v MŠ.

K7: Vzdělávání probíhá ve věkově homogenních třídách.

Mateřská škola je malotřídní s věkově heterogenním složením. Navštěvují ji tedy děti od dvou let do věku odložené školní docházky. Vzdělávání v oblasti pohybových aktivit je organizačně tímto faktorem limitováno. Při spontánní volné hře dětí je tento fakt nepatrný, rozhodující je zejména při volbě délky a charakteru vycházky a také řízených pohybových aktivit, které je nutné přizpůsobit i věku nejmladších dětí. Současně roste časová náročnost jednotlivých aktivit a příprav zejména na pobyt venku, která zkracuje celkový čas určený

pohybovým činnostem. Vše výše zmíněné (využívání prolézaček, vhodnost cviků) však bude záviset na konkrétních pedagogích, jejich přístupu, organizaci práce a schopnostech, takže v konečném důsledku nemusí být v dopadech na všechny děti ve třídě pocíťovány negativní dopady.

Vnitřní zázemí a materiální vybavení:

K8: Mateřská škola disponuje vnitřními prostory pro realizaci pohybových aktivit, které jsou dostatečně prostorné a vhodně uzpůsobené, je vhodné je využívat např. i za nepříznivého počasí.

Pro pohybové aktivity je využívána prostorná třída, přičemž plocha pro volnou hru je prostorově vhodně uspořádána a obsahuje volné místo pro samostatný pohyb dětí. Mateřská škola disponuje vlastní prostornou tělocvičnou s tělovýchovným vybavením, vhodnou pro větší skupinové pohybové hry i jako kompenzující prostor pro pobyt venku v případě nepříznivého počasí. Vlastní tělocvična je nejen po organizační stránce velkou výhodou. Děti mohou tělocvičnu kdykoliv využívat bez nutnosti se kamkoliv přesouvat.

K9: Mateřská škola disponuje dostatečným materiálním vybavením a pomůckami pro pohybové činnosti.

Pro pohybové aktivity je využíváno následující vybavení – žebřiny, lavičky, žíněnky, skákací koza. Jako drobné sportovní náčiní – lana, míče, švihadla, kužely, kruhy, překážkové prvky, házečí kroužky, ringo, létací talíř, pálky, odrážedla. Vybavení tělocvičny je adekvátní. Další materiální pomůcky jsou pouze základní a v nedostatečném množství.

Charakter pedagogického sboru:

K10: Pedagogický sbor je sportovně založený, případně otevřený dalšímu vzdělávání v oblasti pohybových aktivit.

Pedagogický sbor se skládá ze dvou pedagožek ve věku do 35 let, pedagožky jsou aktivní, ale nevěnují se ryze žádné sportovní činnosti. Ke sportovním aktivitám mají kladný vztah a snaží se v dané oblasti dále dovzdělávat.

Sezónní činnosti a sportovní projekty:

K11: Mateřská škola realizuje sezónní či netradiční sportovní činnosti.

Mateřská škola zprostředkovává lyžařský kurz, realizuje projektové dny jako sportovní den, větší celodenní vycházky do okolí.

K12: Mateřská škola se zapojuje do projektů či soutěží se sportovní tematikou

Mateřská škola je zapojena do projektu *Cvičení se Sokolem*.

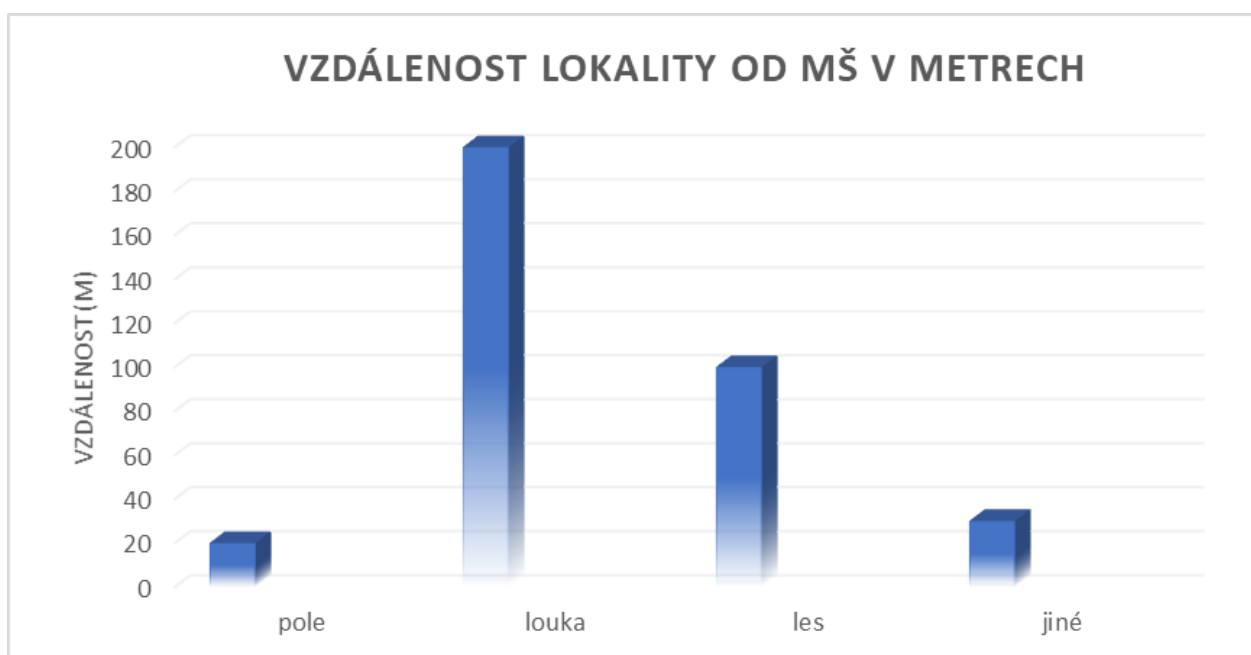
SILNÉ STRÁNKY → Vlastní vnitřní zázemí pro nepříznivé počasí–prostorná tělocvična s náčiním → Přílehlá zahrada s pestrými herními prvky → Zapojení se do projektů → Blízkost a využití přírodních ploch → Sezónní činnosti → Délka pobytu venku s prostorem pro spontánní hru → Absence přesunů, soběstačné prostory strengths	SLABÉ STRÁNKY → Věková nepřiměřenost herních prvků → Nedostatek pomůcek, zejména pro činnost venku → Organizační náročnost (heterogenní třídy s dvouletými dětmi) weaknesses
PŘÍLEŽITOSTI → Vzdělávání pedagogů v oblasti pohybových činností (zájem pedagogů) → Lokace, přírodní zázemí, blízkost hřišť → Nové pomůcky opportunities	HROZBY → Nedostatek fin. prostředků → Přítomnost hlavní silnice v bezprostřední blízkosti, dostupnost sportovišť threats

Tabulka č.3 – SWOT analýza podmínek MŠ Krčmaň (vlastní zpracování)

8.1.2 SWOT analýza podmínek LMŠ BAŽINKA

K1: V okolí MŠ jsou dostupné přírodní plochy vhodné k využití pro pohybové činnosti dětí.

Okolí LMŠ Bažinka tvoří lesy, pole, louky, tudíž pestrý přírodní a členitý terén vhodný pro pohybovou činnost dětí. V okolí se rovněž nachází vodní plochy, mokřady a řeka, které nejsou zcela vhodné pro volnou hru dětí a je nutné dbát zvýšené opatrnosti. Graf č.2 zobrazuje vzdálenost přírodních ploch od zázemí LMŠ.

Graf č.2 – Vzdálenost přírodních ploch od LMŠ Bažinka (vlastní zpracování)

Geografickou polohu LMŠ umístěné při vstupu do Litovelského Pomoraví a rozložení přírodních ploch zobrazuje (Obrázek č.9). (Obrázek č.10) poté zobrazuje okolí LMŠ tak, jak jednotlivá místa pro hru pojmenovaly děti a jak s mapou v LMŠ děti pracují. Všechny uvedené lokality jsou dobře dostupné po cestě, či pěšinkách a LMŠ hojně využívány.

K2: MŠ využívá pro pohybové činnosti dětská hřiště, či jiná sportoviště a areály ve svém okolí.

V bezprostřední blízkosti se nachází areál ekologického centra Sluňákov, který LMŠ Bažinka navštěvuje nejčastěji pro širokou nabídku aktivit a pohybového vyžití. Za areálem Sluňákov se nachází fotbalové hřiště, které ovšem LMŠ nevyužívá.

K3: Prostředí MŠ umožňuje bezpečnou realizaci vycházek po okolí a aktivit při pobytu venku.

Většina tras pro výpravy a vycházky se odehrává v přírodním prostranství po lesních a polních cestách, kde se nachází četné možnosti tras pro pohyb v přírodě. Děti tráví pohybem v přírodě a v terénu velkou část dne, zázemí je spíše jakási základna, ze které vyrazí do terénu. Pohyb v terénu přináší větší bezpečnostní rizika, na druhou stranu děti jsou díky každodennímu pohybu venku na pobyt v přírodním prostředí zvyklé a pohybují se v něm jistě a bezpečně. Zvýšenou pozornost je třeba dbát zejména v oblasti mokřad a vodních toků, při nepříznivém počasí a při užívání reálných pomůcek a předmětů.

Vnější zázemí MŠ:

K4: K mateřské škole je přilehlá prostorná zahrada či dětské hřiště.

Mateřská škola školní zahradou v pravém slova smyslu nedisponuje. Jedná se pouze o volné travnaté prostranství, které je obehnané pouze provázkem. Prostranství je dostatečně velké, umožňující volný pohyb dětí.

K5: Herní prvky zahrady či hřiště jsou dostatečně pestré a věkově přiměřené.

Na zahradě se nachází výhradně herní prvky z přírodního materiálu, které jsou jednoduché a nabízí více možností toho, jakým způsobem budou využity. Jedná se o dvě houpačky, slackline, nízkou kladinu, věšák na zavěšení se, špalkovou dráhu, prolézačky z pneumatik a blátivý kopec na zdolávání terénu. Všechny herní prvky jsou bezpečné a mohou je využívat děti všech věkových skupin dle svých možností. Převládají především balanční prvky podporující rovnováhu. Z hlediska pestrosti herních prvků je jednoznačně možné nabídku rozšířit. Ačkoliv má LMŠ bohaté možnosti využití svého prostranství a zázemí Sluňákova (skluzavka, branky, kmeny na prolézání), je možné a vhodné obohatit i vlastní zahradu o další pestré herní a sportovní prvky tak, aby byla více soběstačná.

Organizační možnosti:

K6: V harmonogramu dne je zahrnut pobyt venku v čase alespoň 90 minut a je dostatečný prostor pro spontánní pohybové činnosti dětí.

Děti tráví pobytem venku téměř celou dobu přítomnosti v MŠ. Jako klasický pobyt venku, který lze přirovnat k běžným MŠ a kdy je v tuto dobu záměrně zvýšena pohybová aktivita po delší dobu, lze označit výpravu v dopoledních hodinách, která kombinuje chůzi se spontánní pohybovou aktivitou. Na spontánní hru je kladen velký důraz a dostatek prostoru jak při výpravě, tak při ranní a odpolední spontánní činnosti dětí v harmonogramu dne. Režim dne v dané LMS je nastaven tak, že děti tráví většinu času venku po celý rok, pokud to podmínky dovolují. Je patrné, že možnost pohybu je mnohem větší než v běžných mateřských školách, navíc děti jsou celý den na čerstvém vzduchu. Děti mají větší možnost experimentovat a poznávat své pohybové možnosti, nebát se zkoušet a chybovat za podpory průvodce. Ačkoliv je velký prostor pro volný pohyb a hru, je spontaneita vyvážena i řízenými pohybovými činnostmi a hrami. Dětem je v lesní školce poskytnut dostatek prostoru pro pestrou fyzickou aktivitu. Je zde velmi důležité dohlížet na to, aby byl kladen prostor pro odpočinek, jelikož děti mohou být častěji unavené, aby nebyly nadměrně namáhány. Rovněž je zde nebezpečí přílišné převahy volné hry nad tou řízenou, která je také nesmírně důležitá, pokud děti chceme naučit nové konkrétní dovednosti a rozvíjet je všestranně.

K7: Vzdělávání probíhá ve věkově homogenních třídách.

Třídy jsou věkově heterogenní, nicméně nejsou zde přítomny děti dvouleté a převažující skupinu tvoří děti ve věku 5-6 let, tudíž je možné aktivity, jejich zátěž a náročnost vhodně zacílit.

Vnitřní zázemí a materiální vybavení:

K8: Mateřská škola disponuje vnitřními prostory pro realizaci pohybových aktivit, které jsou dostatečně prostorné a vhodně uzpůsobené, je vhodné je využívat např. i za nepříznivého počasí.

Z hlediska využití vnitřních prostor pro pohybové aktivity lze využít pouze malé podium uvnitř chatky například pro nácvik kotoulu, případně zázemí teepee, jiné možnosti zde nejsou. Ačkoliv děti tráví venku čas celoročně a v různém prostředí, přeci jen může dojít k silným deštům, popadání stromů, silným mrazům, kdy děti prostě budou odkázáni na vnitřní zázemí,

kde možnosti pro pohyb nemají a pobyt venku také v těchto podmínkách může nabízet omezené možnosti.

K9: Mateřská škola disponuje dostatečným materiálním vybavením a pomůckami pro pohybové činnosti.

Mateřská škola využívá minimum jednoduchých pomůcek a pracuje převážně s přírodními prvky a materiálem. Z běžných sportovních pomůcek a náčiní využívá LMŠ Bažinka jen ty základní například lano, švihadlo, či zahradní náčiní k práci na zahradě. Je však otázkou, zda-li lze uvedené dva faktory považovat za nedostatky, poněvadž vycházejí ze samotného principu fungování lesních mateřských škol a je diskutabilní, zda-li se jedná o nedostatek, či zda danou formou vzdělávání s danými pomůckami dochází ke stejným případně lepším či horším výsledkům vzdělávání v pohybové oblasti.

Charakter pedagogického sboru:

K10: Pedagogický sbor je sportovně založený, případně otevřený dalšímu vzdělávání v oblasti pohybových aktivit.

Mladý kolektiv LMŠ je velmi sportovně založen a své sportovní znalosti a dovednosti přenáší do LMŠ a obohacuje nabídku pohybových aktivit svými zkušenostmi.

Sezónní činnosti a sportovní projekty:

K11: Mateřská škola realizuje sezónní či netradiční sportovní činnosti.

LMŠ Bažinka ve spolupráci s rodiči realizuje například cyklistické a vodácké výlety.

K12: Mateřská škola se zapojuje do projektů či soutěží se sportovní tematikou.

LMŠ Bažinka se do žádného projektu nezapojuje. Mezi možnosti, jak podmínky zlepšit je možnost zapojit se například do nějakého pohybového projektu, či programu, příkladem může být projekt, do kterého je zapojená LMŠ Jelínek, uvedený v teoretické části této práce.

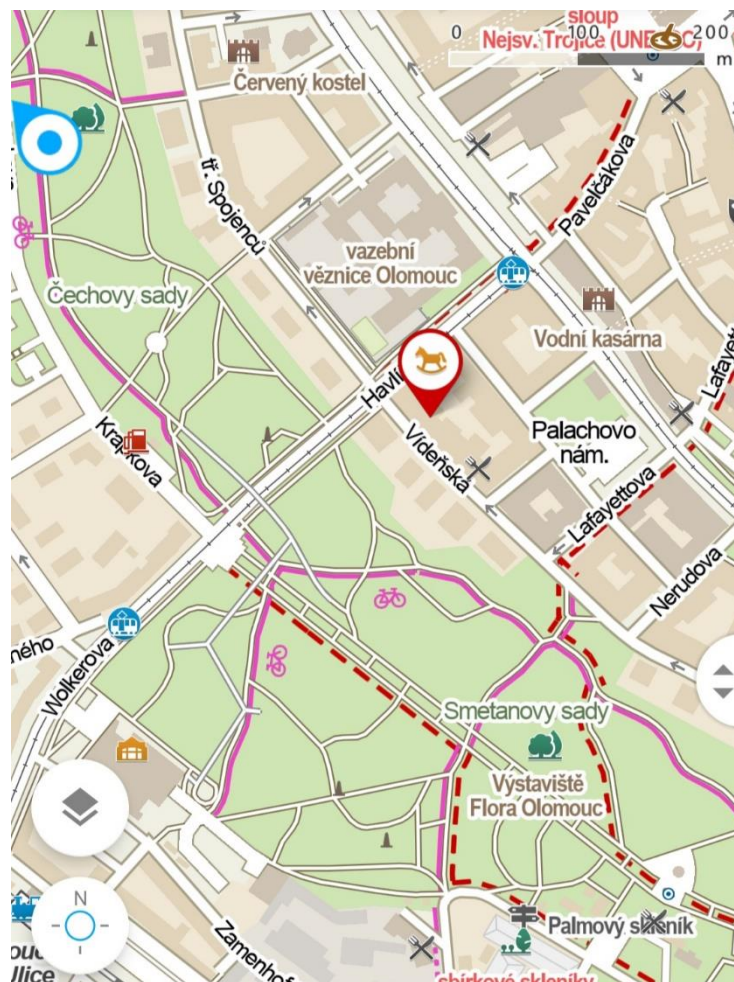
SILNÉ STRÁNKY → Využití přírodních ploch a přírodního areálu okolí LMŠ → Délka pobytu venku a spontánní pohybové činnosti (celoroční a celodenní pobyt venku) → Sportovně založený pedagogický tým → Přílehlá zahrada → Sezónní činnosti → Věkově heterogenní třídy bez dvouletých dětí strengths	SLABÉ STRÁNKY → Nevhodné vnitřní prostory → Minimum pomůcek → Pestrost herních prvků zahrady weaknesses
PŘÍLEŽITOSTI → Zapojení se do projektů → Dovybavení vlastní zahrady opportunities	HROZBY → Absence vnitřních prostor při nepříznivém počasí → Bezpečnost threats

Tabulka č.4 – SWOT analýza podmínek LMŠ Bažinka (vlastní zpracování)

8.1.3 SWOT analýza podmínek Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc

K1: V okolí MŠ jsou dostupné přírodní plochy vhodné k využití pro pohybové činnosti dětí.

Vzhledem k umístění budovy mateřské školy uprostřed městské zástavby, je jedinou přírodní plochou v okolí prostor parků Smetanovy a Čechovy sady vzdálených asi 100 metrů. Volné prostranství parků nabízí prostor pro pohybové a sportovní činnosti, stejně jako různé přírodní prvky – kláda, pařezy apod. Nevýhodou je vysoká návštěvnost parku veřejností. (Obrázek č.11) znázorňuje polohu parků vzhledem k umístění mateřské školy.

Obrázek č.11 – Rozložení přírodních ploch v okolí MŠ. Zdroj: Screenshot obrazovky Mapy.cz

K2: MŠ využívá pro pohybové činnosti dětská hřiště, či jiná sportoviště a areály ve svém okolí.

Mateřská škola disponuje jen velmi malou zahradou s minimem herních prvků, proto využívá dětské hřiště umístěné v parku vzdálené asi 300 m. Nevýhodou je veřejná přístupnost hřiště. Dále mateřská škola navštěvuje v rámci předplavecké výchovy nedaleký bazén.

K3: Prostředí MŠ umožňuje bezpečnou realizaci vycházek po okolí a aktivit při pobytu venku.

Prostředí mateřské školy je bezpečné, budova mateřské školy se nachází v klidné městské části odvrácené směrem k parku. Vzhledem k nutnosti přesunů na jednotlivá sportoviště po městských ulicích je nutná zvýšená bezpečnost zejména při pohybu na chodníku podél vozovky a při přecházení silnic apod., vycházky po městských ulicích nejsou příliš vhodné. Bezpečným zázemím je již zmiňovaný park, dětské hřiště, které je oplocené.

Vnější zázemí MŠ:

K4: K mateřské škole je přilehlá prostorná zahrada či dětské hřiště.

Zahrada mateřské školy se nachází ve dvoře uvnitř vilové zástavby. Je velmi malá a disponuje minimem herních prvků a vybavení. Zahrada je pro pobyt venku nevyhovující prostorem i vybavením. Mateřská škola využívá veřejné dětské hřiště. Zahrada mateřské školy je nyní v procesu dalšího budování a vybavování dalšími herními prvky.

K5: Herní prvky zahrady či hřiště jsou dostatečně pestré a věkově přiměřené.

Z výše uvedených důvodů jsou posuzovány herní prvky nedalekého hřiště, které mateřská škola využívá. Dětské hřiště obsahuje pružinová houpadla, houpačky vahadlové i řetězové, věž s lanovými prvky, lezeckou stěnu, skluzavku. Herní prvky jsou přiměřené věkové skupině dětí MŠ a dostatečně pestré z hlediska nabídky pohybové činnosti. Většina herních prvků je z kovových materiálů. Po dokončení nové zahrady bude mateřská škola disponovat prvky přírodního typu namísto klasických prolézaček, které mohou nabídnout širší nabídku aktivit pro sportovní využití.

Organizační možnosti:

K6: V harmonogramu dne je zahrnut pobyt venku v čase alespoň 90 minut a je dostatečný prostor pro spontánní pohybové činnosti dětí.

Mateřská škola zahrnuje pobyt venku hned dvakrát denně v dopoledních i odpoledních hodinách. Během pobytu venku děti nejsou organizovány a mají dostatečný prostor pro volnou hru. Pobyt venku se realizuje v podobě pobytu v parku, či na dětském hřišti, jednou týdně výletem.

K7: Vzdělávání probíhá ve věkově homogenních třídách.

Stejně jako u LMŠ Bažinka jsou třídy dané MŠ věkově heterogenní ve věku 3-6 let, bez dětí dvouletých. Převažující skupinu tvoří děti ve věku 5-6 let, tudíž je možné aktivity, zátěž a náročnost lépe zacílit.

Vnitřní zázemí a materiální vybavení:

K8: Mateřská škola disponuje vnitřními prostory pro realizaci pohybových aktivit, které jsou dostatečně prostorné a vhodně uzpůsobené, je vhodné je využívat např. i za nepříznivého počasí.

Vnitřní prostory mateřské školy jsou pro pohybové aktivity nevyhovující, zejména z důvodu nedostatku prostoru díky uzpůsobení třídy montessori požadavkům a množství předem připravených pomůcek. Mateřská škola jinými prostory nedisponuje. Využívá proto externí tělocvičnu, která je vhodně vybavená a nachází se nedaleko. Vhodné vnitřní prostory pro pohybové činnosti má tedy k dispozici. Nicméně jako možná úskalí lze zmínit finanční náročnost, nutnost přesunů, víceúčelovost tělocvičny a vybavení, a tudíž jejich vhodnou věkovou přiměřenost. Jako možnou hrozbu lze uvést závislost na externích sportovištích, vzhledem k tomu, že vnitřní prostředí není pohybovým aktivitám uzpůsobeno, by v případě nemožnosti jejich využívání zůstal pouze prostor zahrady s minimem herních prvků.

K9: Mateřská škola disponuje dostatečnými a vhodnými pomůckami pro pohybové činnosti.

Mateřská škola využívá vybavení tělocvičny zejména lavice, žíněnky, žebříky, "kozu", trampolínu. Z dalších materiálních pomůcek využívá lana, míče, kužely, švihadla, pálky, obruče, branky atd. Všechny pomůcky jsou v adekvátním množství.

Charakter pedagogického sboru:

K 10: Pedagogický sbor je sportovně založený, případně otevřený dalšímu vzdělávání v oblasti pohybových aktivit.

Kladem MŠ je osobní vztah pedagogů ke sportu, čímž mohou dětem poskytovat vhodný příklad a motivaci.

Sezónní činnosti a sportovní projekty:

K 11: Mateřská škola realizuje sezónní či netradiční sportovní činnosti.

Děti mají možnost cvičit jógu, navštěvují plavecký bazén, absolvují lyžařský kurz, jednou týdně chodí na dlouhé vycházky.

K 12: Mateřská škola se zapojuje do projektů či soutěží se sportovní tematikou.

MŠ se do projektů ani soutěží nezapojuje.

Tabulka č.5 – SWOT analýza podmínek Mezinárodní Montessori mateřské školy
(vlastní zpracování)

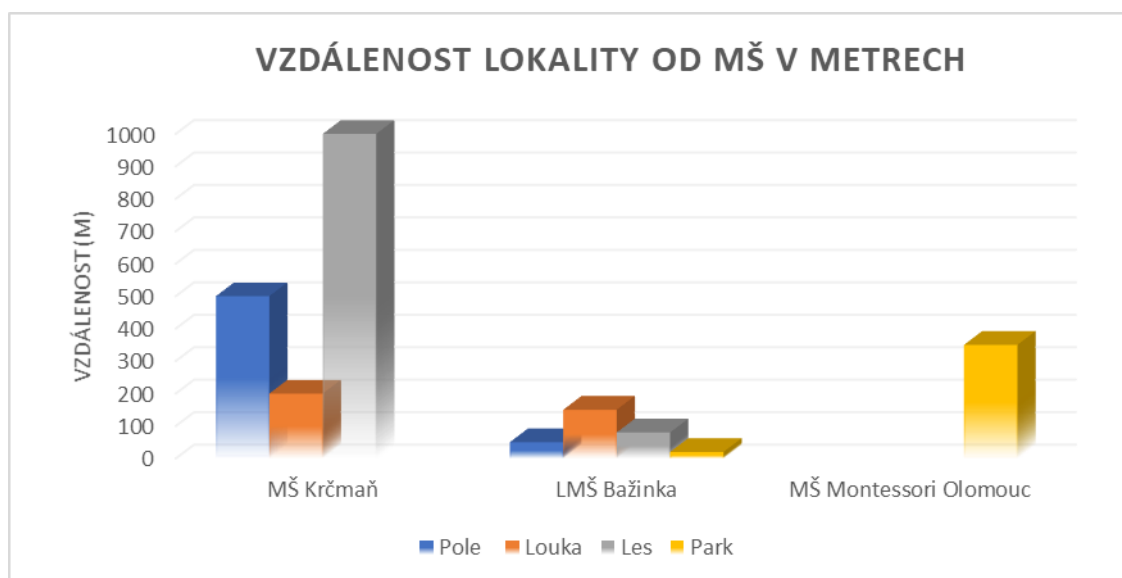
8.1.4 Srovnání SWOT analýz

Geografická lokace:

K1: V okolí MŠ jsou dostupné přírodní plochy vhodné k využití pro pohybové činnosti dětí.

V rámci prvního posuzovaného kritéria bylo zjišťováno, zda-li se v okolí mateřské školy nachází přírodní plochy vhodné pro využití při sportovních činnostech. Bylo zjištěno, že

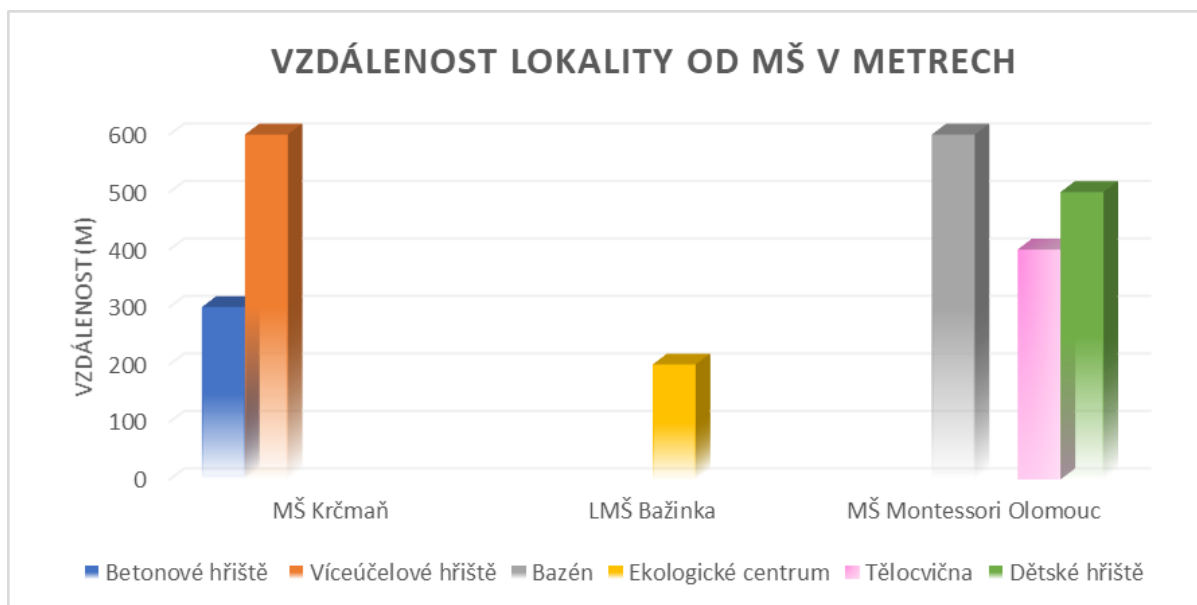
nejlepší a nejbližší možnost využití přírodních ploch má LMŠ Bažinka, poté MŠ Krčmaň, naopak nejméně možností pro využití přírodních ploch má Montessori mateřská škola Olomouc. (Graf č.3) zobrazuje srovnání, který druh přírodních ploch a v jaké vzdálenosti má jednotlivá mateřská škola k dispozici.

Graf č. 3 – Srovnání vzdáleností přírodních ploch od MŠ (vlastní zpracování)

K2: MŠ využívá pro pohybové činnosti dětská hřiště, či jiná sportoviště a areály ve svém okolí.

V rámci posuzování tohoto kritéria bylo zjištěno, že nejvíce využívá externí plochy pro sportovní činnost Montessori mateřská škola Olomouc, zejména se jedná o dětské hřiště ve vzdálenosti 500 m, které zastupuje pobyt na školní zahradě, která nedisponuje vhodným prostorem ani herními prvky. Uvedená MŠ rovněž využívá externí tělocvičnu a plavecký bazén. LMŠ Bažinka využívá venkovní prostory sousedního ekologického centra. Nejméně využívá další sportoviště MŠ Krčmaň, která je soběstačná vhodnými vnitřními i vnějšími prostory pro pohybové činnosti, nicméně jsou v okolí dvě sportovní hřiště, které nejsou z logistických důvodů využívána. (Graf č.4) zobrazuje srovnání vzdáleností sportovišť od jednotlivých mateřských škol.

Graf č. 4 – Vzdálenost sportovních areálů od mateřských škol (vlastní zpracování)

K3: Prostředí MŠ umožňuje bezpečnou realizaci vycházek po okolí a aktivit při pobytu venku.

Všechny zkoumané mateřské školy v rámci pobytu venku podstupují určitá bezpečnostní rizika vycházející z vnějších podmínek. V případě MŠ Krčmaň se jedná o hlavní rychlostní tah vedený středem obce, v případě, že mateřská škola danou část nenavštěvuje, lze její okolí označit za nejvíce bezpečné. Montessori mateřská škola Olomouc se sice nachází v klidné části Olomouce v prostoru parku, nicméně větší bezpečnostní riziko přináší přesuny v ulicích mezi jednotlivými sportovišti. Zvýšené riziko vzniku úrazů může nastat také v LMŠ Bažinka, kde častý pohyb v přírodním terénu a práce s reálnými předměty přináší větší hrozby než v běžné MŠ.

Vnější zázemí MŠ:

K4: K mateřské škole je přilehlá prostorná zahrada či dětské hřiště.

Zahradou s herními prvky přilehlou k budově MŠ disponuje pouze MŠ Krčmaň, jejíž plocha je ze všech sledovaných MŠ největší. LMŠ Bažinka disponuje rovněž počtu dětí přiměřenou plochou. Nejméně vhodná je zahrada Montessori MŠ Olomouc, která není dostatečně prostorná a vybavená a MŠ proto využívá dětské hřiště v parku, které je vyhovující potřebám pobytu venku.

K5: Herní prvky zahrady či hřiště jsou dostatečně pestré a věkově přiměřené.

Nejširší nabídku herních prvků co do množství a variability poskytuje zahrada MŠ Krčmaň. Jednotlivé herní prvky jsou zobrazeny v (Tabulce č.5). Herní prvky jsou převážně vyrobeny ze dřeva v kombinaci s dalším materiálem – kovy, lanem, řetězy. Zahrada Montessori MŠ Olomouc herními prvky nedisponuje, ale hodnotíme-li herní prvky hřiště, které zastupuje její úlohu, je množství a druh herních prvků podobný prvkům v MŠ Krčmaň, s výjimkou použitého materiálu, kde zde převažuje kov. Nejmenší nabídku herních prvků poskytuje zahrada LMŠ Bažinka a herní prvky jsou čistě prvky ekologické zahrady s převahou přírodních materiálů.

Věková přiměřenost herních prvků je problematická v MŠ Krčmaň, kdy některé pohyblivé prvky nejsou vhodné pro děti předškolního věku a rovněž zde chybí prolézačky pro děti dvouleté. V případě přírodních prvků LMŠ Bažinka je věkovou přiměřenost těžké posoudit, nicméně herní prvky se zdají adekvátní dané věkové skupině – neobsahují pohyblivé, nebezpečné, vysoké prvky aj.

LMŠ Bažinka	MŠ Krčmaň	MŠ Montessori Olomouc
○ dvě houpačky ○ slackline ○ nízká kladina ○ věšák na zavěšení se ○ špalková dráha ○ prolézačky z pneumatik ○ blátivý kopec na zdolávání terénu	○ pružinová houpadla ○ vahadlová houpačka ○ dřevěná prolézačka obsahující dvě věže ○ lezecké, lanové prvky ○ skluzavka ○ běžecká dráha s pískovým doskočištěm ○ pohyblivý řetězový chodník ○ dřevěná kladina na pružině ○ herní prvek v zemi ve tvaru žebříku sloužící k překračování.	○ pružinová houpadla ○ houpačky vahadlové i řetězové ○ věž s lanovými prvky, lezecká stěna ○ skluzavka

Tabulka č.6 – Srovnání venkovních herních prvků sledovaných MŠ (vlastní zpracování)

Organizační možnosti:

K6: V harmonogramu dne je zahrnut pobyt venku v čase alespoň 90 minut a je dostatečný prostor pro spontánní pohybové činnosti dětí.

Všechny sledované mateřské školy vykazují delší pobyt venku, než je stanovená doba 90 minut. Mateřská škola Krčmaň v harmonogramu dne vykazuje dvě hodiny pro pobyt venku v dopoledních hodinách, v případě jarních a letních dní je případný pobyt venku i v odpoledních hodinách, což ale není trvalé celoroční zařazení. MŠ Montessori Olomouc má pro pobyt venku rovněž vyhrazeny dvě hodiny, ale v odpoledních hodinách, navíc má zařazen i pravidelný pobyt venku po dobu jedné hodiny ráno. Nejdelší dobu děti pobytem venku tráví v LMŠ Bažinka, kde jsou venku po celý den, ačkoliv i zde je určitý harmonogram dne a pobytu venku v pravém slova smyslu odpovídá tzv. výprava, děti se často přemísťují a pohybují v samotném zázemí LMŠ v rámci hry, řízených či praktických činností. Všechny tři mateřské školy v rámci pobytu venku dávají prostor pro spontánní pohybovou činnost venku, přičemž největší prostor pro spontánní pohybovou činnost je v LMŠ Bažinka.

K7: Vzdělávání probíhá ve věkově homogenních třídách.

MŠ Montessori Olomouc i LMŠ Bažinka mají heterogenní složení třídy ve věku 3-6 let. MŠ Krčmaň navštěvují i již děti dvouleté, kde je složení třídy pro organizaci činností nejnáročnější.

Vnitřní zázemí a materiální vybavení:

K8: Mateřská škola disponuje vnitřními prostory pro realizaci pohybových aktivit, které jsou dostatečně prostorné a vhodně uzpůsobené, je vhodné je využívat např. i za nepříznivého počasí.

Vlastními vnitřními prostory vhodnými pro pohybové aktivity disponuje pouze MŠ Krčmaň (prostorná herna a tělocvična s vybavením). MŠ Montessori Olomouc navštěvuje tělocvičnu externě, přičemž vybavení je rovněž dostačující. Minimálními vnitřními prostory pro pohybové aktivity disponuje LMŠ Bažinka, která má k dispozici pouze chatky a teepee.

K9: Mateřská škola disponuje dostatečným materiálním vybavením a pomůckami pro pohybové činnosti.

Mateřská škola Krčmaň i Montessori Olomouc využívají podobných materiálních pomůcek pro sportovní využití. Jedná se o běžné sportovní pomůcky jako jsou lana, švihadla,

kužely, obruče, míče. Nicméně MŠ Krčmaň disponuje pouze omezeným množstvím těchto pomůcek na počet dětí, používá odražedla pro dvouleté děti, kterých je ale rovněž velmi málo. Zcela jiné pomůcky využívá LMŠ Bažinka, která pracuje hlavně s reálnými předměty a přírodním materiálem jako jsou kameny, šišky. Využívá slackline a některé shodné pomůcky jako předešlé dvě MŠ – lano, švihadlo, míč. Tělocvičny využívané MŠ Krčmaň a Montessori Olomouc mají téměř shodné vybavení, vyjma trampolíny.

Charakter pedagogického sboru:

K10: Pedagogický sbor je sportovně založený, případně otevřený dalšímu vzdělávání v oblasti pohybových aktivit.

Sportovně založený pedagogický tým se nachází v LMŠ Bažinka a rovněž v Montessori MŠ Olomouc, kde přímo pedagogové aktivně formují a mění podmínky pro pohybové činnosti. MŠ Krčmaň má pedagogický tým, který žádnou konkrétní sportovní činnost nevykonává, nicméně je aktivní a snaží se být otevřený v získání zkušeností v oblasti rozvoje pohybových schopností dětí a zlepšení podmínek dané MŠ.

Sezónní činnosti a sportovní projekty:

K11: Mateřská škola realizuje sezónní či netradiční sportovní činnosti.

MŠ Krčmaň i MŠ Montessori Olomouc zprostředkovávají lyžařský kurz. MŠ Krčmaň stejně jako MŠ Montessori Olomouc realizuje předplaveckou výchovu, pravidelné cvičení jógy a rovněž výlety po okolí s delšími trasami. LMŠ Bažinka ve spolupráci s rodiči pořádá vodácký a cyklistický kurz.

K12: Mateřská škola se zapojuje do projektů či soutěží se sportovní tematikou.

Jedinou MŠ ze sledovaných, která se zapojuje do sportovního projektu na podporu rozvoje pohybových schopností dětí, je MŠ Krčmaň, zapojená do projektu *Cvičíme se Sokolem*.

8.2 Interpretace výsledků

VO1: Jaké jsou hlavní rozdíly v podmínkách pro pohybové činnosti sledovaných mateřských škol?

Hlavní rozdíly byly patrné v organizaci dne a s tím související délkou a charakterem pobytu venku a délkou spontánní hry. Dále bylo odlišné věkové složení tříd, charakteristika vnitřního i vnějšího zázemí budovy MŠ a také využívání přírodního prostoru MŠ. Menší rozdíly byly sledovány v materiálním vybavení.

VO2: Jaké jsou hlavní nedostatky a rizika podmínek pro pohybové činnosti u sledovaných mateřských škol?

MŠ Krčmaň:

V mateřské škole se nachází věkově heterogenní třída ve věku 2-6 let, což s sebou přináší určitá organizační specifika. Přítomnost dvouletých dětí zvyšuje celkovou časovou náročnost při všech, tudíž i při pohybových aktivitách, při přesunech na pobyt venku apod. Ačkoliv se paní učitelky organizačně snaží vyhovět a rozvíjet pohybové schopnosti všech věkových skupin, je to velmi náročné. Pro dvouleté děti rovněž není dovybavena školní zahrada herními prvky pro ně určenými. Mateřská škola se potýká s nedostatkem pomůcek pro sportovní aktivity, zejména z finančních důvodů. Vzhledem k umístění budovy mateřské školy vyvstává riziko bezpečného pohybu dětí při pobytu venku vzhledem k sousední hlavní silnici. Právě zmíněný frekventovaný tah je i překážkou, proč mateřská škola častěji nenavštěvuje sportoviště, ačkoliv jsou v blízkém okolí.

LMŠ Bažinka:

Veškeré aktivity LMŠ Bažinka jsou realizované venku a závislé na vnějších podmínkách, což může být někdy limitující. V případě velmi nepříznivých podmínek se většina aktivit, včetně pohybových, venku realizovat nedá. Limitující jsou i vnitřní prostory sloužící jako zázemí, které sice nejsou uzpůsobeny pro častý pobyt dětí vevnitř, ale v případě potřeby se využít pro pohybové aktivity, vzhledem k nedostatku prostoru, nedají. Jako možný nedostatek lze zmínit i využívání pouze přírodních a minimálních pomůcek, což je na jednu stranu princip

lesních mateřských škol, na druhou stranu je otázkou, do jaké míry jsou dané pomůcky dostačující pro podnět rozvoje pohybových schopností. V neposlední řadě je rizikem bezpečnost při pobytu venku a v přírodním prostředí. Rizikovým faktorem může být i přílišná převaha pouze spontánní pohybové činnosti, a tudíž případná únava a přetěžování dětí.

Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc

Ačkoliv má mateřská škola k dispozici vhodné prostory (tělocvična, bazén, dětské hřiště), všechny tyto prostory jsou externí, tudíž v případě nemožnosti je navštěvovat mateřské škole zůstávají pouze vnitřní prostory tříd, kde pro pohybové aktivity není místo a prostory zahrady, která, jak bylo zmíněno výše, by chtěla doplnit o další herní prvky. Vzhledem k městské zástavbě je nutné dbát zvýšené bezpečnosti při pobytu venku, vycházkách v ulicích města, přesunech na sportoviště apod.

V03: Které pohybové činnosti dětí výchozí podmínky stimulují nejvíce?

MŠ Krčmaň:

Podmínky mateřské školy, zejména vnitřní prostory tělocvičny a prostory zahrady, poskytují dostatek prostoru pro rozvoj lokomočních činností jako je běh, poskoky, různé druhy chůze. Vybavení tělocvičny umožňuje dětem nácvik základních pohybových dovedností jako je podlézání, prolézání, lezení na žebřiny, chůze po lavičce, míčové hry, přetahování aj. V organizaci dne jsou zapojovány zdravotně preventivní cvičení, kde se děti učí protažení celého těla, hmyty, shyby, kroužení jednotlivými částmi těla, koordinaci svých pohybů. S dětmi jsou rovněž prováděna rytmická cvičení, v prostorách tělocvičny s hudebními nástroji či přímo ve třídě. Vybavení zahrady poskytuje možnosti pro rozvoj řady balančních dovedností (chůze po kladině), silových dovedností (lanové prvky), chůzi po nakloněné rovině prolézaček. Prostor zahrady disponuje běžeckou dráhou s pískovým doskočištěm, které rovněž děti využívají k rozvoji pohybových schopností. Prostory zahrady protíná dlážděný chodník, kde nejmladší děti procvičují jízdu na odrážedlech. Ačkoliv podmínky zahrady dětmi velmi oblíbenou jízdu na odrážedlech povolují, je málo využívána, jelikož jsou k dispozici pouze dvě odrážedla. Rovněž jsou v omezené míře rozvíjeny míčové dovednosti, jelikož opět chybí potřebné vybavení. V rámci pobytu venku jsou často zařazovány vycházky po okolí, kde děti procvičují chůzi svoji vytrvalost. Jelikož se jedná o prostředí venkova, v rámci vycházek mají děti možnost zdolávat louky, pole, chodit do kopců a pohybovat se v různém terénu. Z dalších schopností a

postojů, které jsou u dětí rozvíjeny, je vztah k pohybu a sportu jako takovému a to nejen motivací pedagogů, ale také zapojením se do projektu *Cvičení se Sokolem*, který je dětmi velmi oblíben. V dané MŠ se děti učí jak novým pohybovým schopnostem a dovednostem, a to zejména nápodobou, tak jim je ponechán dostatečný prostor pro volnou hru a fantazii ve výběru pohybových aktivit zejména v rámci pobytu venku.

LMŠ Bažinka:

Celodenní pobyt venku dětem přináší neomezené možnosti v rozvoji pohybových schopností, rozvíjí jejich samostatnost, sebedůvěru ve vlastní schopnosti a fantazii při vymýšlení způsobů pohybu. Děti mají prostor pro běhání, díky častým vycházkám a výpravám zdokonalují svoji vytrvalost, lezením na stromy své silové dovednosti, zkouší se zavěsit, přitáhnout, prolézají, přelézají nejčastěji přírodní překážky, pohybují se v členitém terénu, lesní cestičky, kopce, propadliny aj. Pomocí přírodních prvků se děti učí házet a chytat, házet na cíl, přejít po laně, běhat slalom aj. Balanční prvky umístěné na zahradě procvičují například dětskou rovnováhu (rozmístěné kameny, kmen stromu...). Díky pobytu venku a vycházkám se děti učí i bezpečnému pohybu v přírodě i mimo ni, orientaci v prostoru a zejména postupnému vhodnému oblékání v rámci aktuálního počasí. K rozvoji nelokomočních činností dochází například formou zdravotních cvičení či rozcvíček, které jsou rovněž realizovány venku. K pohybovým aktivitám dochází i v méně běžných situacích pro mateřskou školu, kdy se děti zapojují do praktických činností jako je úklid, nošení dřeva, práce na zahradě aj. Celý sbor pedagogických průvodců je sportovně založen a děti se snaží k lásce k pohybu povzbudit. Děti mají možnost vyzkoušet netradiční prvky jako je slackline či frisbee.

Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc

Podmínky mateřské školy dětem umožňují rozvíjení pohybových schopností a zdokonalování dovedností jako je běhání, chůze, a to ve vnějších prostorách i v prostorách externí vybavené tělocvičny. Mezi realizované pohybové činnosti patří nácvik kotoulu, přetahování, zdravotní cvičení, hry s míči. Děti v dané mateřské škole učí základům plavání a absolvují lyžařský výcvik, pravidelně je zařazována jóga. Herní prvky hřiště umožňují rozvoj silových a balančních schopností, rozvíjí fantazii ve způsobu užití herních prvků, procvičují

pohyb na nerovném terénu. Děti jsou vlastními zájmy pedagogů a také cíli daného ŠVP vedeny k osvojení si zásad zdravého životního stylu a pozitivního vztahu k pohybovým aktivitám.

VO4: Jak vnímají podmínky pro pohybové činnosti sami pedagogové?

Dotazování pedagogové ve třech sledovaných mateřských školách byly s podmínkami pro pohybové činnosti v jejich mateřské škole spokojeny. Jako možné zlepšení uváděly podobné požadavky jako ty, které byly zjištěny ve SWOT analýze. Jednalo se zejména o lepší materiální pomůcky, jejich dostatek, případně o dovybavení školních zahrad herními prvky.

„Myslím si, že podmínky externích pracovišť pro rozvoj pohybové aktivity našich dětí jsou dostačující. Možná až na zahradu, kde bychom mohli mít více sportovnějších prvků. - ale tam je spíš problém u pronajímatele, od kterého máme školku v nájmu. “ (Svobodová M., pedagog Mezinárodní Montessori školy Olomouc, 2021).

„Myslím si, že naše LMŠ nabízí dostatečné prostředí pro rozvoj pohybových dovedností. LMŠ se nachází u lesa, kousek za vesnicí a troufám si říct, že zrovna příroda připravuje pro děti ideální podmínky pro jejich pohybový vývoj. “ (Chládková, M., pedagog LMŠ Bažinka 2021)

9.DISKUSE

Bakalářská práce si kladla za cíl zjistit podmínky jednotlivých mateřských škol pro pohybové činnosti. Jedním ze zjišťovaných kritérií byla vhodnost vnějšího zázemí pro pohybové činnosti dětí. Často diskutovaným tématem je zejména vliv přírodního prostoru a terénu a převaha spontánní pohybové činnosti u dětí, které bývají označovány jako vhodné podmínky. O potřebě spontánní činnosti hovoří například Miklánková (2009) o vlivu přírodních zahrad, terénu a přírodních herních prvků a autoři Grundler a Schafer (2010). Provedenou analýzou bylo zjištěno, že všechny mateřské školy upřednostňují spontánní pohybovou činnost a využívají i environmentálního zázemí pro pohybové činnosti. Což lze označit za vhodný přístup. Například dle Culková a Francová (2020), zabývající se pohybovými činnostmi v lesních mateřských školách uvádí, že lesní mateřské školy mají vhodnější podmínky, zejména prostorové a také převahu spontánní činnosti, pohyb je zde veden převážně přirozeným způsobem, je podporována samostatnost a zkoumání dětí, čímž dochází k jejich samovolnému rozvoji pohybových schopností. V lesních mateřských školách také dle daného výzkumu děti ujdou mnohem více kroků než v běžných mateřských školách. Nicméně ačkoliv se všechny uvedené faktory zdají jako ideální pro pohybové činnosti, jiné výzkumy ukazují, že v lesních mateřských školách s těmito podmínkami byla úroveň pohybových schopností horší (Culková a Francová, 2020).

Je tedy patrné, že na všechny uvedené podmínky je nutné se dívat komplexně a s vědomím, že podmínky se navzájem propojují a ovlivňují. Ačkoliv by se tedy zdálo, že převaha spontánní hry společně s přírodním prostředím je dostačujícím faktorem pro pohybové činnosti, reálné výsledky mohou být jiné. Stejně tak pokud budeme dávat přednost jinému kritériu, například množství materiálních pomůcek – lesní mateřské školy by měly nejhorší výsledky, přičemž není vůbec patrné, zda-li nebudou s danými pomůckami pohybové činnosti stimulovat stejně či více nebo méně než jiné mateřské školy. Na interpretaci výsledků je tedy nutné se dívat komplexně a často také v kontextu zaměření MŠ.

Všechny posuzované podmínky byly hodnoceny jako výchozí, podle předem definovaných kritérií vycházejících z analýzy odborné literatury. Pro větší vypovídající hodnotu by bylo potřeba provést další výzkum, který by například vedle faktů jako je existence materiálních pomůcek, přírodních ploch, zahrad, sportovního zaměření pedagogů apod., přesně vypovídal o možných souvislostech s podporou pohybových schopností dětí. Například

výchozí zjištění, že mateřská škola disponuje vhodnými prostory a velkým množstvím materiálního vybavení je nutné doplnit o informace, zda-li je vybavení využíváno pedagogy, jak často apod. Ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že jsou tedy výchozí podmínky vyhovující, jejich skutečný dopad na rozvíjení pohybových schopností může být překvapující. Podmínky vždy budou důležité, ale ne zcela rozhodující. Dle Frömela (1987, s.21) by si nicméně úspěšný učitel měl být schopný zajistit efektivitu vzdělávacího procesu za každých podmínek.

10. ZÁVĚRY

Vyhodnocením výsledků bylo zjištěno, že jako silné stránky, tedy za pozitiva ve SWOT analýzách podmínek pro pohybové činnosti, lze považovat vhodnou lokaci mateřské školy a samotné budovy, její vnější zázemí, zejména dostupnost přírodních ploch, dětských hřišť a jiných sportovišť a přítomnost vlastní zahrady s vhodnými herními prvky. Právě vhodnost herních prvků se ukázala, že může být problematická, v případě mateřské školy Krčmaň, která se potýká s nedostatkem věkově přiměřených herních prvků pro dvouleté děti i s dalšími věkově nepřilíš vhodnými prvky. Jako společný prvek v oblasti silných stránek SWOT analýz všech sledovaných mateřských škol se ukázalo využívání přírodních ploch, případně přírodních herních prvků přímo ve vybavení zahrady. Zatímco Lesní mateřská škola Bažinka využívá zejména výhradně přírodního prostranství, mateřská škola Krčmaň spoléhá na okolní pole, louky, lesy a prostranství vesnice v kombinaci s dalším zázemím pro pohybové aktivity. I třetí mateřská škola si našla k přírodním prvkům pro pohybový rozvoj cestu navzdory lokaci v městské zástavbě v podobě návštěvy parků. Tímto zjištěním se například ukazuje, že vnější podmínky se na rozvoji pohybových schopností sledovaných mateřských škol výrazně podílely, ale ačkoliv podmínky nebyly ideální, mateřské školy se jim krásně přizpůsobily (např. Mezinárodní mateřská škola montessori Olomouc kompenzovala absenci přírodních ploch venkova i absenci vnitřních prostor pro pohybové činnosti realizací sportovních aktivit v externích vnitřních prostorech. Mateřská škola Krčmaň na druhou stranu disponuje vhodnými vnitřními prostory, ale za to se potýká s nedostatky jako je vhodnost herních prvků a organizační náročnost v souvislosti s přítomností dvouletých dětí. V rámci analýzy bylo zjištěno, že ačkoliv podmínky nebyly ani v jedné z mateřských škol zcela vyhovující, mateřské školy si je uzpůsobily tak, aby v maximální míře využily ve prospěch své silné stránky, k čemu jim mimo jiné může přispět právě vytváření svých SWOT analýz podmínek vzdělávání. Nelze jednoznačně říci, která z uváděných podmínek má na rozvoj pohybových schopností největší vliv, protože se vždy jedná o komplexní přístup k situaci a mateřské školy ukázaly, že i nepříznivé vnější podmínky jsou schopny vyvážit například vhodnou organizací a schopnostmi jednotlivých pedagogů, tudíž podmínkami vnitřními, které se ukázaly jako stejně důležité.

Bakalářská práce se v rámci výzkumných otázek zabývala hlavními nedostatky v podmínkách pro pohybové činnosti. Ty vyplývají z provedených SWOT analýz. Jako slabé stránky byly zjištěny výše zmíněná věková nepřiměřenost herních prvků, případně jejich

nedostatek, společně s minimem pomůcek, nevhodné vnitřní prostory pro pohybovou činnost. Jako rizika byly zjištěny nedostatečné finanční prostředky, počasí ovlivňující pobyt venku a bezpečnostní faktory. Jako možná doporučení lze tedy uvést doplnění potřebných pomůcek, herních prvků přiměřených dané věkové skupině, ideálně kombinací prvků přírodní zahrady a dětského hřiště a také zapojení škol do vzdělávacích projektů a soutěží a osvěta učitelů v oblasti pohybové výchovy.

Předmětem další výzkumné otázky bylo zjistit, jaké pohybové aktivity a činnosti, jsou v daných podmínkách podporovány nejvíce. Analýzou podmínek tří mateřských škol bylo zjištěno, že všechny z nich tvoří vhodné podmínky pro rozvoj základních pohybových schopností a osvojování dovedností předškolních dětí a umožňují plnit požadované výstupy dle RVP PV pro oblast Dítě a jeho tělo. Podmínky dětem umožňují rozvoj lokomočních, nelokomočních aktivit, koordinace, silových, balančních, vytrvalostních i zdravotně preventivních cviků, pobytu venku a prostor pro řízené i volné pohybové aktivity s místem pro aktivitu i odpočinek dětí. Nelze říci, že nějakou oblast pohybového rozvoje by nebylo v daných konkrétních podmínkách možné rozvíjet vůbec. Některé zcela konkrétní pohybové schopnosti a dovednosti by zcela jistě bylo možné v některých podmínkách stimulovat více a jiné méně, ale podrobná analýza by byla předmětem další, například diplomové práce.

V rámci třetí výzkumné otázky byl zjišťován názor samotných pedagogů na podmínky pro pohybové činnosti v jejich mateřské škole a rovněž může být zajímavým podnětem pro další podrobnější zkoumání.

Z uvedených zjištění je možné uvést následující doporučení pro vhodné podmínky mateřské škol pro podporu pohybových činností dětí: zajistit dostatek pestrých materiálních pomůcek a vybavení pro pohybové činnosti, vlastní vhodné vnitřní i vnější prostory s tělovýchovným vybavením a herními prvky, které jsou dostatečně pestré a v adekvátním množství, přiměřené věku dětí. Ukazují se pozitivní dopady na pohybové rozvíjení dětí díky zřizování zahrad s přírodními herními prvky, využití přírodního a širšího environmentálního prostředí MŠ. Pohybové aktivity je vhodné realizovat ve věkově homogenních skupinách, s motivací ze strany pedagoga, dostatkem prostoru pro spontánní činnost dětí a rovněž vyvážeností prostoru pro aktivitu a odpočinek. Vhodné je proškolení pedagogů v dané oblasti, sdílení zkušeností a zapojování se do sportovních projektů a aktivit.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

- 1) BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Ilustroval Richard ŠMARD. Brno: Computer Press, 2007, iv, 212 s. Dětská naučná edice. Předškoláci. ISBN 978-80-251-1829-0.
- 2) BOKŮVKA, Jaroslav. *Teorie tělesné kultury pro studující učitelství I. stupně ZŠ*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1989, 45 s.
- 3) CULKOVÁ, Dita a Lucie FRANCOVÁ. Sonda do pohybové aktivity dětí ve státních mateřských školách, v lesních mateřských školách a v dětských lesních klubech. *Physical Culture / Telesna Kultura* [online]. 2020, **43**(1), 16-25 [cit. 2021-4-28]. ISSN 12116521.
- 4) FRÖMEL, Karel. *Efektivita výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987, 50 s.
- 5) FRÖMEL, Karel. *Podmínky výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1988, 54 s.
- 6) GRUNDLER, Elisabeth a Norbert SCHAFER. *Dětská hřiště a zahrady v přírodním stylu*. [online]. Ministerstvo životního prostředí. Praha 2010 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/49D0B9B84CA613DCC12577AB00442637/\\$file/OVV-Detska_hriste_zahrady-20100927.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/49D0B9B84CA613DCC12577AB00442637/$file/OVV-Detska_hriste_zahrady-20100927.pdf)
- 7) GRŮZOVÁ, Lucie a Zora SYSLOVÁ. *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání* [online]. Brno: Masarykova Univerzita, 2015 [cit. 2021-03-02]. ISBN 978-80-210-8114-7. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/795/2537/440-1/#preview>
- 8) HANZELKOVÁ, Alena a kol. *Strategické řízení: teorie pro praxi*. 3. přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, xxii, 232 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-637-1.
- 9) HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

- 10)Institut politického marketingu. 2015. *Slovník politického marketingu: SWOT analýza*[online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné na <http://politickymarketing.com/glossary/swot-analyza>
- 11)KOS, Bohumil a Jozef HRČKA. *Základná gymnastika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1972, 385 s.
- 12)KUČERA, Miroslav a kol. *Dítě, sport a zdraví*. Praha: Galén, c2011, xiv, 190 s. ISBN 978-80-7262-712-7.
- 13)LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- 14)MIKLÁNKOVÁ, Ludmila. *Environmentální stimuly v pohybové aktivitě dětí předškolního věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 168 s. Monografie. ISBN 9788024423319.
- 15)PASTUCHA, Dalibor. *Pohyb v terapii a prevenci dětské obezity*. Ilustroval Zdeňka MALÍNSKÁ. Praha: Grada Publishing, 2011, 128 s. ISBN 978-80-247-4065-2.
- 16)PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
- 17)SIGMUND, Erik a Dagmar SIGMUNDOVÁ. *Pohybová aktivita pro podporu zdraví dětí a mládeže*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 171 s. ISBN 978-80-244-2811-6.
- 18)SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.
- 19)SPLAVCOVÁ, Hana a Jaroslava VATALOVÁ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2018.
- 20)SVOZIL, Zbyněk a kol. *Kreativizace procesu učení*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998, 54 s., [9] s. příl.
- 21)ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.
- 22)ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

23) ŠVP MŠ Krčmaň, 2018, Čapková Dana

Legislativní zdroje:

1) Zákon č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění posledních předpisů [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

2)Zákon č.22/1997 sb., o technických požadavcích na výrobky ve znění posledních předpisů předpisů [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-22>

3)Nařízení vlády č.173/1997 Sb., kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-173>

4)Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon) [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>

5)Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>

6)Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/43664?lang=1>

7)Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-268>

Internetové zdroje:

1)ALMŠ. *Co je lesní školka* [online]. 2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/lesni-ms/co-je-lesni-skolka.html>

2)Česká atletika,s.r.o. *Atletika pro děti: O projektu* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.atletikaprodeti.cz/o-projektu/>

3)Česká obec Sokolská. *Se Sokolem do života: Svět nekončí za vrátky, cvičíme se zvířátky* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.sesokolemdozivota.cz/>

4)HEPAKid2.superkid.hr. *HEPAKid2: About.* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://hepakid2.superkid.hr/about/>

- 5)Hřiště rej her, s.r.o. Školní hřiště s ukázkou herních prvků v MŠ Podléšková Praha[foto]. In *hristerejher.cz* [online]. 2021 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.hristerejher.cz/reference/ceska-republika/praha10_mspodleskova
- 6)LMŠ Bažinka. *Bazinka.cz* [online]. 2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.bazinka.cz/>
- 7)LHOTÁKOVÁ, Andrea. *Zahrada MŠ v kolodějích* [foto]. In Earch.cz. *Mateřská a základní škola v Kolodějích získala novou zahradu podle návrhu Marcely Steinbachové.* [online]. 2018 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/cs/architektura/materska-zakladni-skola-v-kolodejich-ziskala-novou-zahradu-podle-navrhu-marcely>
- 8)Lsjelinek.cz. *Mezinárodní sportovní projekt.* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://www.lsjelinek.cz/mezinarodni-sportovni-projekt/>
- 9)Mapy.cz [online]. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=17.3230000&y=49.5331000&z=11>
- 10)Mateřská škola sportovní [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.sportovni.skolkavm.cz/>
- 11)Mezinárodní Montessori škola Olomouc. *montessoriolomouc.cz.* [online]. 2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://montessoriolomouc.cz/o-skolce/jak-to-u-nas-vypada/>
- 12)MŠ 1.olomoucká sportovní [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.ms-1olsportovni.cz/program-aktivity>
- 13)) MŠ Mukařov. *Školní zahrada MŠ Mukařov s členitým terénem a přírodními herními prvky.* [foto]. In Mukařov.cz [online]. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.mukarov.cz/zivot-v-obci/akce-obce/nova-zahrada-ms>
- 14)POSPIŠILÍK, Karel. *Založení soukromé mateřské školy.* [online]. 2010. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.toptax.cz/blog/posunte-sve-podnikani-na-vyssi-uroven-diky-swot-analyze>
- 15)Školička SPORTÍK [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://www.sportikbaby.cz/>
- 16) Toptax.cz *Posuňte své podnikání na vyšší úroveň díky SWOT analýze*[online]. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.toptax.cz/blog/posunte-sve-podnikani-na-vyssi-uroven-diky-swot-analyze>

12. SOUHRN

Bakalářská práce se zabývala podmínkami mateřských škol pro pohybové činnosti dětí. V teoretické části práce autorka uvedla způsoby rozvíjení pohybových schopností, definovala vývojová specifika dětí předškolního věku s důrazem na biologickou složku rozvoje a zabývala se rozvojem pohybových schopností a osvojováním dovedností v kontextu RVP PV, tedy vymezením požadovaných vzdělávacích cílů, vzdělávací nabídky a výstupů ve vzdělávací oblasti Dítě a jeho tělo. Nedílnou součástí teoretické práce bylo vymezení všech podmínek pro pohybové činnosti, které v prostředí mateřských škol mohou rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností ovlivňovat.

Praktická část práce měla za cíl zanalyzovat konkrétní podmínky pro pohybové činnosti ve třech mateřských školách. Jako výzkumný soubor byly vybrány MŠ Krčmaň, která zastupuje vesnickou mateřskou školu a disponuje vnitřní tělocvičnou i vlastní zahradou, LMŠ Bažinka, kde děti tráví pobytem venku velkou část dne i celého roku a Mezinárodní Montessori mateřská škola Olomouc, která zastupovala městskou soukromou školu. Pro každou mateřskou školu byla zpracována SWOT analýza těchto podmínek reflektující její silné, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Uvedená zjištění byla navzájem porovnána. V rámci výzkumných otázek byly zjišťovány hlavní nedostatky podmínek, jejich rozdíly a uvedena doporučení. Hlavní rozdíly ve SWOT analýzách byly shledány ve vhodnosti vnitřních a vnějších prostor pro pohybové činnosti, v organizaci dne a činností, zejména v délce pobytu venku a převaze spontánní pohybové činnosti a ve vzdálenosti a využívání přírodních ploch pro pohybové aktivity. Patrné odlišnosti byly rovněž v charakteru herních prvků i charakteristice pedagogického sboru. Jako hlavní nedostatky poté byly zjištěny nevhodné vnitřní prostory, které nemají dostatek prostoru pro volný pohyb dětí, nedostatek materiálního vybavení, absence vnitřních či vnějších vhodných prostor, věková přiměřenost herních prvků, bezpečnostní a logistická rizika. Překvapující také bylo malé zapojení pedagogů do jakýchkoli vzdělávacích akcí či projektů. Bakalářská práce také nastiňuje, jakým způsobem a které pohybové činnosti by dané výchozí podmínky mohly stimulovat nejvíce a překládá názory pedagogů na vhodnost těchto podmínek.

Provedenou analýzou bylo zjištěno, že na všechny podmínky je nutné se dívat komplexně a rovněž nelze spoléhat na zobecnění pravidel. Z uvedených zjištění je například překvapující, že ačkoliv by se na první pohled zdálo jasné, že mateřské školy umístěné na vesnici, mají

nejlepší podmínky pro využívání přírodního prostoru, nemusí to být pravidlem. V případě MŠ Krčmaň se ukázalo, že i vesnické školy se mohou potýkat s problémy jako je logistika, hustý provoz, které využívání potenciálních míst mohou ovlivňovat. Podobným příkladem by bylo i uvedení vhodných vnitřních či vnějších prostor, které se ukázaly sice rozhodující, ale ne zásadní. Vždy bude rozhodující podíl všech podmínek a zejména poté přístup jednotlivé školy, pedagogů, organizace jejich činnosti v kontextu podmínek, které mají k dispozici, i když tyto podmínky nejsou ideální. K tomu, aby bylo využití daných podmínek maximální, je dobré si tyto podmínky analyzovat (například pomocí SWOT analýzy), a těm, které ovlivnit nelze, se adekvátně přizpůsobit a ty, které ovlivnit lze, tak se je prostřednictvím definovaných příležitostí a doporučení snažit vylepšit, pokud na to MŠ disponuje prostředky.

13.SUMMARY

The bachelor thesis dealt with the conditions of kindergartens for physical activities of children. In the theoretical part of the work, the author introduced the ways of developing motor skills, defined the developmental specifics of preschool children with emphasis on the biological component of development and dealt with the development of motor skills and skills in the context of RVP PV, ie defining the required educational goals The child and his body. An integral part of the theoretical work was the definition of all conditions for physical activities, which in the environment of kindergartens can affect the development of motor skills and improving skills.

The practical part of the work aimed to analyze the specific conditions for physical activity in three kindergartens. The Krčmaň Kindergarten, which represents the village kindergarten and has an indoor gym and its own garden, LMŠ Bažinka, where children spend a large part of the day and all year outside, and the Olomouc International Montessori Kindergarten, which represented the city's private school, were selected as the research group. A SWOT analysis of these conditions was prepared for each kindergarten, reflecting its strengths, weaknesses, opportunities and threats. These findings were compared with each other. Within the research questions, the main shortcomings of the conditions, their differences and recommendations were identified. The main differences in SWOT analyzes were found in the suitability of indoor and outdoor spaces for physical activities, in the organization of day and activities, especially in the length of stay outside and the predominance of spontaneous physical activity and in the distance and use of natural areas for physical activities. There were also obvious differences in the nature of the game elements and the characteristics of the teaching staff. The main shortcomings were then identified as unsuitable indoor spaces that do not have enough space for free movement of children, lack of material equipment, absence of indoor or outdoor suitable spaces, age adequacy of play elements, security and logistical risks. Also surprising was the small involvement of teachers in any educational events or projects. The bachelor's thesis also outlines how and which physical activities could stimulate the given initial conditions the most and translates the opinions of teachers on the suitability of these conditions.

The analysis showed that all conditions must be looked at comprehensively and also cannot be relied upon to generalize the rules. From the above findings, it is surprising, for example, that although it would seem clear at first sight that kindergartens located in the village

have the best conditions for the use of natural space, this may not be the rule. In the case of Krčmaň Kindergarten, it turned out that even village schools can face problems such as logistics, heavy traffic, which can affect the use of potential places. A similar example would be the mention of suitable interior or exterior spaces, which proved to be decisive but not essential. The decisive share of all conditions and especially then the approach of the individual school, teachers, organization of their activities in the context of the conditions available to them, even if these conditions are not ideal. In order to maximize the use of the conditions, it is good to analyze these conditions (for example, using SWOT analysis), and those who can not be adequately adapted and those that can be influenced, so try to improve them through defined opportunities and recommendations. , if the kindergarten has the means to do so.

14. SEZNAM ZKRATEK

SWOT strengths, weaknesses, opportunities, threats (silné a slabé stránky, příležitosti, hrozby)

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP Školní vzdělávací program

LMS Lesní mateřská škola

EU Evropská unie

15. SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka č.1 - Vzdělávací nabídka a vzdělávací cíle pro oblast Dítě a jeho tělo.....	10
Tabulka č. 2 - Podmínky mateřských škol pro pohybové činnosti dětí.....	16
Tabulka č.3 – SWOT analýza podmínek MŠ Krčmaň.....	53
Tabulka č.4 – SWOT analýza podmínek LMŠ Bažinka.....	59
Tabulka č.5 – SWOT analýza podmínek MŠ Montessori Olomouc.....	63
Tabulka č.6 Srovnání materiálního vybavení.....	66

Seznam obrázků

Obrázek č.1 - Pyramida základních lidských potřeb dle A.H.Maslowa.....	6
Obrázek č.2 - Školní hřiště s ukázkou herních prvků v MŠ Podléšková Praha.....	18
Obrázek č.3 - Školní zahrada MŠ Mukařov s členitým terénem a přírodními herními prvky..	20
Obrázek č. 4 - Zahrada MŠ v Kolodějích	21
Obrázek č.5 - Pracovní sešit projektu <i>Se Sokolem do života</i>	30
Obrázek č.6 - Logo projektu <i>HEPAkid</i>	31
Obrázek č.7 - Schema SWOT analýzy.....	36
Obrázek č. 8 - Rozložení přírodních ploch v okolí MŠ Krčmaň.	49
Obrázek č. 9 - Rozložení přírodních ploch v okolí LMŠ Bažinka.	55
Obrázek č.10 - Zobrazení okolí LMŠ Bažinka pohledem dětí.	55
Obrázek č.11 - Rozložení přírodních ploch v okolí MŠ Montessori Olomouc.....	60

Seznam grafů

Graf č.1 - Vzdálenost přírodních ploch od mateřské školy Krčmaň.....	50
Graf č.2 - Vzdálenost přírodních ploch od LMŠ Bažinka	54
Graf č.3 - Srovnání vzdáleností přírodních ploch od MŠ.....	64
Graf č.4 - Vzdálenost sportovních areálů od mateřských škol.....	65

16. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník pro zapojené mateřské školy

Příloha č. 2 - Sportoviště u OÚ Krčmaň

Příloha č. 3 - Betonové hřiště v blízkosti MŠ Krčmaň

Příloha č. 4 - Prostory zahrady s herními prvky přilehlé k MŠ Krčmaň

Příloha č. 5 - Ukázka sportovních aktivit v tělocvičně

Příloha č. 6 - Lyžařský kurz MŠ Krčmaň

Příloha č. 7 - Prostředí zahrady LMŠ Bažinka

Příloha č. 8 - Ukázka sezónních aktivit LMŠ Bažinka

Příloha č. 9 - Herní prvky zahrady LMŠ Bažinka

Příloha č. 10 - Prostředí ekologického centra Sluňákov

Příloha č. 11 - Prostor třídy MŠ Montessori Olomouc

Příloha č. 12 - Prostory parku Smetanovy sady

Příloha č. 13 - Prostor externí tělocvičny MŠ Montessori Olomouc

Příloha č. 14 - Ukázka prvků jógy v MŠ Montessori Olomouc

Příloha 1 Dotazník pro zapojené mateřské školy

DOTAZNÍK

Podmínky mateřských škol pro pohybové činnosti

Stručná charakteristika MŠ (zaměření, věkové složení):

1. Jakými způsoby dochází ve vaší MŠ k rozvoji pohybových schopností?
2. Je rozvoj pohybových aktivit (tělesná výchova) nějak zahrnut ve vašem ŠVP (např. cíle, vize)?
3. Je k MŠ přilehlá zahrada/hřiště? Existují zde sportovní herní prvky (prolézačky apod.) ?
4. Jaké existují vnitřní prostory pro rozvoj pohybových aktivit?
5. Jaké pomůcky využíváte? Jste zapojeni do nějakého sportovního projektu/soutěže?
6. Existují v okolí sportoviště, která využíváte, případně přírodní plochy vhodné k pohybovým a sportovním činnostem?
7. Jsou dle vás podmínky pro rozvoj pohybových schopností vyhovující? Co je kladem vaší MŠ, v čem vidíte rezervy?
8. Navštěvují MŠ dvouleté děti? Jakým způsobem probíhá rozvíjení jejich pohybových schopností?
9. Jaká je motivace pedagogů k realizaci pohybových aktivit (vlastní zájmy, zaměření, koníčky)

Příloha 2 Sportoviště u OÚ Krčmaň (zdroj: fotoarchiv autorky)

Příloha 3 Betonové hřiště v blízkosti MŠ Krčmaň (zdroj: fotoarchiv autorky)

Příloha 4 Prostory zahrady s herními prvky přilehlé k MŠ Krčmaň (zdroj: vlastní foto)

Příloha 5 Ukázka sportovních aktivit v tělocvičně (zdroj: vlastní foto)

Příloha 6 Lyžařský kurz MŠ Krčmaň (zdroj: vlastní foto)

Příloha 7 Prostředí zahrady LMŠ Bažinka. Zdroj: LMŠ Bažinka, 2021.

Příloha 8 Ukázka sezónních aktivit LMŠ Bažinka. Zdroj: LMŠ Bažinka,2021.

Příloha 9 Herní prvky zahrady LMŠ Bažinka. Zdroj: LMŠ Bažinka,2021.

Příloha 10 Prostředí ekologického centra Sluňákov. Zdroj: vlastní foto.

Příloha 11 Prostor třídy MŠ Montessori Olomouc. Převzato z:
<https://montessoriolomouc.cz/o-skolce/jak-to-u-nas-vypada/>

Příloha 12 Prostory parku Smetanovy sady. Zdroj: vlastní foto.

Příloha 13 Prostor externí tělocvičny MŠ Montessori Olomouc. Foto Svobodová, M.

Příloha 14 Ukázka prvků jógy v MŠ Montessori Olomouc. Foto Svobodová, M.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Petra Trojáková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Ludmila Miklánková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Analýza podmínek pro pohybové činnosti v mateřských školách
Název v angličtině:	Analysis of conditions for physical activities in kindergartens
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá pohybovými činnostmi v prostředí mateřských škol. Charakterizuje podmínky pro pohybové činnosti a uvádí možnosti stimulace pohybových aktivit dětí v určitých podmínkách. Cílem práce je zanalyzovat podmínky mateřských škol s odlišnými podmínkami pro pohybové činnosti, jejich vzájemná komparace.
Klíčová slova:	Pohybové činnosti, podmínky vzdělávání, předškolní vzdělávání, SWOT analýza, pohybové dovednosti, schopnosti
Anotace v angličtině:	The bachelor's thesis deals with physical activities in the environment of kindergartens. It characterizes the conditions for physical activities and presents the possibilities of stimulating physical activities of children in certain conditions. The aim of the work is to analyze the conditions of kindergartens with different conditions for physical activities, their mutual comparison.
Klíčová slova v angličtině:	Physical activities, conditions of education, preschool education, SWOT analysis, movement skills, abilities
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Dotazník pro zapojené mateřské školy Příloha č. 2 - Sportoviště u OÚ Krčmaň Příloha č. 3 - Betonové hřiště v blízkosti MŠ Krčmaň Příloha č. 4 - Prostory zahrady s herními prvky přilehlé k MŠ Krčmaň Příloha č. 5 - Ukázka sportovních aktivit v tělocvičně

	Příloha č. 6 - Lyžařský kurz MŠ Krčmaň Příloha č. 7 - Prostředí zahrady LMŠ Bažinka Příloha č. 8 - Ukázka sezónních aktivit LMŠ Bažinka Příloha č. 9 - Herní prvky zahrady LMŠ Bažinka Příloha č. 10 - Prostředí ekologického centra Sluňákov Příloha č. 11 - Prostor třídy MŠ Montessori Olomouc Příloha č. 12 - Prostory parku Smetanovy sady Příloha č. 13 - Prostor externí tělocvičny MŠ Montessori Olomouc Příloha č. 14 - Ukázka prvků jógy v MŠ Montessori Olomouc
Rozsah práce:	86 stran+16 stran příloh
Jazyk práce:	český